

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΤΜΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
Συγχρηματοδότηση (80%)
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό
Ταμείο (Ε.Κ.Τ.)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2007 - 2008

• ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

(Παρακαλούμε να δοθεί στους επιμορφωτές)

ΜΕΤΡΟ 2.1.
ΕΝΕΡΓΕΙΑ 2.1.1.
ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ 2.1.1.η.
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΑΞΗΣ: «Εισαγωγική Επιμόρφωση για νεοδιόριστους
εκπαιδευτικούς σχολικού έτους 2007 – 2008»

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΑΝΑ ΒΑΘΜΙΔΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

Οι παρούσες διδακτικές οδηγίες αποτελούν υποστηρικτικό υλικό για τους επιμορφωτές σύμφωνα με τη φιλοσοφία των Δ.Ε.Π.Π.Σ. και των Α.Π.Σ όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων.

Στη διδακτική μεθοδολογία των μαθημάτων λαμβάνουμε υπόψη το περιεχόμενο του Δ.Ε.Π.Π.Σ., των Α.Π.Σ. και τις αντίστοιχες Οδηγίες για τη διδασκαλία των μαθημάτων, όπου υπάρχουν. Οι επιμορφούμενοι ευαισθητοποιούνται στη χρήση ποικίλων διδακτικών μεθόδων και τεχνικών και, ιδιαίτερα για το δημοτικό και το γυμνάσιο, στη μέθοδο σχεδίων εργασίας (projects).

Α. ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Σύμφωνα με το νέο πρόγραμμα σπουδών της νεοελληνικής γλώσσας, που στηρίζεται στη δομητική προσέγγιση, η γνώση και η γλώσσα οικοδομούνται εξελικτικά, μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα. Ρόλος του ενήλικα είναι να παρακολουθεί τη διαδρομή που κάθε παιδί διανύει και να συμβάλλει στην, όσο το δυνατόν, ομαλότερη εξέλιξή της, διαμορφώνοντας το κατάλληλο πλαίσιο και υποστηρίζοντας το παιδί στις προσπάθειες και στις αναζητήσεις του. Με την ανάγνωση ποικίλου έντυπου υλικού (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, επιγραφές, αφίσες, συσκευασίες προϊόντων κ.ά.) ο εκπαιδευτικός συμβάλλει στον εμπλουτισμό του γλωσσικού περιβάλλοντος. Στο νηπιαγωγείο τα παιδιά δε διδάσκονται συστηματικά τη γραφή, αλλά ευαισθητοποιούνται σε θέματα που συνδέονται με το γιατί και το πώς γράφουμε. Για να οικοδομήσουν τις κοινά αποδεκτές συμβάσεις του αλφαβητικού τρόπου γραφής τα παιδιά διανύουν μια διαδρομή, η οποία σηματοδοτείται από διαφορετικά στάδια. Σ' αυτήν την πορεία κάνουν «λάθη», τα οποία, αν αναλυθούν προσεκτικά, μπορεί να δώσουν πολύτιμες πληροφορίες για τον τρόπο που σκέπτονται τα παιδιά και να αξιοποιηθούν θετικά στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Σκοπός του προγράμματος των Μαθηματικών στο νηπιαγωγείο είναι να υποβοηθήσει τα παιδιά μέσα από βιωματικές καταστάσεις να επεκτείνουν τις πρώτες μαθηματικές γνώσεις τους και να εφαρμόζουν οικείες μαθηματικές δομές σε νέες καταστάσεις. Να επεξεργάζονται και να αξιοποιούν νέα δεδομένα, να συγκρίνουν και να μετασχηματίζουν απλές σχέσεις και διαδικασίες με τη δοκιμή και τον έλεγχο, να επινοούν και να επιλύουν προβλήματα, καθώς επίσης και να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία. Κατά τη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων, ομαδικά και ατομικά, τα παιδιά αναπτύσσουν ειδικές ικανότητες, όπως να συγκρίνουν και να συσχετίζουν αντικείμενα, να αντιλαμβάνονται κάποιες ιδιότητες, σχέσεις και συνδυασμούς και τέλος να μετρούν και να αναγνωρίζουν απλά σχήματα στο περιβάλλον.

Καθώς τα μικρά παιδιά διαμορφώνουν, τροποποιούν και δομούν ιδέες με τη συνεχή αλληλεπίδραση με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, αναπτύσσουν απλές μαθηματικές δεξιότητες με την εφαρμογή των ιδεών τους σε καθημερινές πράξεις και προβλήματα. Χειρίζονται επίσης απλές μαθηματικές έννοιες για να αντιληφθούν τη λογική καθημερινών πράξεων και προβλημάτων, και ρωτούν γύρω από σχέσεις, σχέδια και ακολουθίες.

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η Μελέτη Περιβάλλοντος στο νηπιαγωγείο είναι ένα πλαίσιο δράσης και αλληλεπίδρασης άρρηκτα συνδεδεμένο με τα βιώματα των παιδιών. Μέσα σε ένα ελκυστικό

περιβάλλον διαρκούς αλληλεπίδρασης κατάλληλα διαμορφωμένο και εμπλουτισμένο μαθησιακά, τόσο μέσα στην τάξη όσο και έξω από αυτήν, στο άμεσο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, προετοιμάζονται και πραγματοποιούνται ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες. Αυτές οι δραστηριότητες ξεκινούν από τις ανάγκες και τις γνώσεις των παιδιών, ενεργοποιούν τη δημιουργικότητα, την ανταλλαγή ιδεών και οδηγούν σε νέες γνώσεις.

Η Μελέτη Περιβάλλοντος στο νηπιαγωγείο συνδέεται άρρηκτα με τη διαδικασία μάθησης, εφόσον αφορά στην προσέγγιση θεμάτων που ενδιαφέρουν τα παιδιά. Αυτά τα ίδια άλλωστε επιλέγουν τρόπους, υλικά και μέσα, προκειμένου να μελετήσουν πράγματα, φαινόμενα και γεγονότα.

Βασικές γνώσεις και διαδικασίες από το χώρο των Φυσικών Επιστημών, της Γεωγραφίας, της Ιστορίας, των Θρησκευτικών, έννοιες της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής καθώς και στοιχεία Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Αγωγής Υγείας και Κυκλοφοριακής Αγωγής προσεγγίζονται διαθεματικά μέσα από δραστηριότητες που αφορούν στη Μελέτη Περιβάλλοντος. Ακόμη απλές έννοιες από τα Μαθηματικά και δραστηριότητες από τη Δημιουργία και Έκφραση εμπλέκονται αβίαστα. Παράλληλα εμπλουτίζεται η Γλώσσα, αναπτύσσεται η Επικοινωνία και αξιοποιείται στον ανάλογο βαθμό η Τεχνολογία.

Οι επιδιώξεις, το περιεχόμενο και οι ενδεικτικές δραστηριότητες της Μελέτης Περιβάλλοντος για το νηπιαγωγείο αναπτύσσονται γύρω από δυο άξονες:

I. ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

α) Το παιδί στο νηπιαγωγείο και η σχέση του με τους άλλους

Στο σύνθετο περιβάλλον του νηπιαγωγείου, τα νέα κοινωνικά βιώματα που αποκτούν τα παιδιά και οι συνεπακόλουθες πολυδιάστατες γνώσεις που διαμορφώνονται ως προς την κοινωνική ζωή αποτελούν σημαντική κατάκτηση στην εξέλιξη της μαθησιακής διαδικασίας.

Το παιδί είναι μέλος μιας οικογένειας, μιας συνοικίας, ενός χωριού ή μιας πόλης και βιώνει μέσα στο μικρόκοσμο του τις απαιτήσεις, τους συμβιβασμούς και τις συγκρούσεις, που συνεπάγεται η οργανωμένη κοινωνικά ζωή. Συνήθως όμως τις βιώνει μέσα στο προστατευτικό κέλυφος της οικογένειας, η οποία καταφέρνει να απορροφά τους κραδασμούς και να φιλτράρει τις υπερβολικές αντιπαλότητες και αντιθέσεις.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχει συνείδηση της πολυπλοκότητας του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο ζει και αναπτύσσεται το παιδί. Πρέπει, επίσης, να αξιοποιεί τις εμπειρίες και τις πολιτισμικές καταβολές του παιδιού, καθώς σ' αυτό το πρώιμο επίπεδο της εκπαίδευσης η καλλιέργεια των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών διαμορφώνεται κυρίως μέσα από το χώρο των βιωμάτων τους.

Τα παιδιά στο νηπιαγωγείο θα πρέπει, παράλληλα με τις βασικές ικανότητες συνεργασίας, να συνειδητοποιούν τη μοναδικότητά τους, να εντοπίζουν τις ομοιότητές τους με τους άλλους και να σέβονται τη διαφορετικότητα. Θα πρέπει, επίσης, να καθίστανται ικανά να περιγράφουν το άμεσο περιβάλλον τους και να γνωρίζουν τις βασικές διαφορές ανάμεσα σ' αυτό και σε άλλα ευρύτερα περιβάλλοντα μέσα από συγκρίσεις που θα ενθαρρύνονται να πραγματοποιούν. Είναι εμφανές ότι η ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων στο επίπεδο του νηπιαγωγείου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις δραστηριότητες της Γλώσσας και με τη συμμετοχή των παιδιών σε δραστηριότητες άλλων προγραμμάτων.

β) Το παιδί στο ευρύτερο ανθρωπογενές περιβάλλον

Τα μικρά παιδιά με τη φυσική κίνηση και το παιχνίδι διευρύνουν συνεχώς τις αντιλήψεις τους για το χώρο. Εξερευνούν το άμεσο περιβάλλον, αναγνωρίζουν πως το περιβάλλον γύρω τους μπορεί να μεταβάλλεται και ότι μπορούν με τη δική τους παρέμβαση να το διαφοροποιούν. Διαπιστώνουν, επίσης, ότι οι άνθρωποι, τα πράγματα και οι ιδέες ταξιδεύουν από το ένα μέρος στο άλλο. Αναπτύσσουν τις πρώτες ιδέες τους γύρω από τα σύμβολα και

τους χάρτες, κατανοούν ότι οι επικοινωνιακοί κώδικες είναι χρήσιμοι στην καθημερινή ζωή για την επικοινωνία και “διαβάζουν” κάποιους από αυτούς, π.χ. τους φωτεινούς σηματοδότες στο δρόμο. Γνωρίζουν ότι οι χάρτες και η σφαίρα παριστάνουν τον πραγματικό κόσμο σε μικρογραφία και διαβάζουν απλά σχεδιαγράμματα και απλούς χάρτες, π.χ. χάρτες και σχεδιαγράμματα επιτραπέζιων παιχνιδιών. Αναγνωρίζουν κάποιες επινοήσεις των ανθρώπων και αντιλαμβάνονται τη χρησιμότητα της επιστήμης στην καθημερινή ζωή.

Παρόλο που τα μικρά παιδιά δεν έχουν κατακτήσει απόλυτα την έννοια του χρόνου και της χρονικής ακολουθίας, καταλαβαίνουν απλές έννοιες του χρόνου, όπως για παράδειγμα το “τώρα”, το “πριν”, το “τα πολύ παλιά χρόνια”, το “μετά” κ.λπ. και ενδιαφέρονται να διευρύνουν τον κόσμο τους ως προς το “εδώ” και το “τόρα”. Αγαπούν τα παραμύθια, τους μύθους, τις βιογραφίες και πλάθουν δικές τους ιστορίες. Ενδιαφέρονται και ρωτούν για σημαντικούς ανθρώπους του παρελθόντος καθώς και για σπουδαία γεγονότα. Ξεφυλλίζουν άλμπουμ και ημερολόγια, συγκρίνουν φωτογραφίες, αναλύουν και σχολιάζουν γεγονότα και χαρακτήρες. Απολαμβάνουν μια επίσκεψη στο μουσείο ή σε αρχαιολογικούς χώρους και επεξεργάζονται το πληροφοριακό-εκπαιδευτικό υλικό που τους διατίθεται. Στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να εξερευνούν στοιχεία από το ανθρωπογενές περιβάλλον και να μαθαίνουν περισσότερα για τον εαυτό τους και για τις σχέσεις στον κόσμο που μοιράζονται.

II. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ

Τα μικρά παιδιά «ανακαλύπτουν» τον κόσμο με την κίνηση, την εξερεύνηση και την αλληλεπίδραση. Χρησιμοποιούν αρχικά τις αισθήσεις τους, κάνουν υποθέσεις, προσπαθούν να γνωρίσουν τον κόσμο. Διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές, αντιλαμβάνονται σχέσεις αλληλεξάρτησης, προσπαθούν να ερμηνεύσουν φαινόμενα και αλλαγές που συμβαίνουν γύρω τους. Μοιράζονται τις γνώσεις τους με τους άλλους, ανταλλάσσουν ιδέες και τροποποιούν τις θεωρίες τους. Η προσωπική παρατήρηση και η περιέργεια για την προέλευση, την κατασκευή, τη μορφή, τη λειτουργία και τη χρήση των πραγμάτων είναι οι κινητήριες δυνάμεις. Τα παιδιά ενδιαφέρονται να γνωρίσουν τον εαυτό τους, τα ζώα και τα φυτά, παρατηρούν τους ζωικούς και φυτικούς οργανισμούς και παρακολουθούν την εξέλιξή τους. Παίζουν με το νερό, το χώμα κ.λπ., και μαθαίνουν για τα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος. Ρωτούν για τον καιρό, για τα καιρικά φαινόμενα και την επίδρασή τους στο περιβάλλον, ενδιαφέρονται για τον τεχνικό κόσμο και θέτουν ερωτήσεις για τα αντικείμενα και τις ιδιότητές τους. Με την παρατήρηση αναζητούν πληροφορίες από διάφορες πηγές, σχεδιάζουν και πραγματοποιούν έρευνες και απλά πειράματα. Ενδιαφέρονται να χρησιμοποιούν εργαλεία, να μετρούν, να κόβουν, να συνδέουν, να διαλύουν, να χρησιμοποιούν όργανα, όπως για παράδειγμα μαγνήτες, μικροσκόπια κ.ά. Στο νηπιαγωγείο τα παιδιά μαθαίνουν για το φυσικό περιβάλλον με την παρατήρηση και τη διερεύνηση.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ – ΕΚΦΡΑΣΗ

Η Δημιουργία και Έκφραση περιλαμβάνει τα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων σχετικών με τα Εικαστικά, το Θέατρο – Δραματική Τέχνη, τη Φυσική Αγωγή και τη Μουσική.

Αυτά τα προγράμματα διατηρούν την αυτονομία τους, αλλά διαθέτουν και κοινούς κώδικες. Ενεργοποιούν τις φυσικές ικανότητες των παιδιών, συγκινούν, μαγεύουν, αφυπνίζουν την περιέργεια τους, κινητοποιούν τη φαντασία, ενθαρρύνουν την έκφραση, καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και δίνουν ευκαιρίες για πειραματισμό με υλικά και τεχνικές. Συχνά πολλές από τις δραστηριότητες, που σχεδιάζονται και οργανώνονται, εμπλέκονται και αλληλοσυμπληρώνονται, ανοίγοντας νέους δημιουργικούς δρόμους. Η Μουσική για παράδειγμα μπορεί να οδηγήσει σε κίνηση ή σε εικαστική δημιουργία, ενώ το θέατρο μπορεί να ολοκληρώνεται με τη συνοδεία ενός μουσικού κομματιού και μιας εικαστικής δημιουργίας. Με αυτόν τον τρόπο συνυπάρχουν οι τέχνες και η κίνηση χωρίς να

τονίζεται η εξειδίκευση τους. Ωστόσο, η ανάπτυξη των διαθεματικών δραστηριοτήτων και η εξυπηρέτηση των στόχων που επιδιώκονται, προϋποθέτουν τη γνώση και την κατανόηση κάθε προγράμματος από τον εκπαιδευτικό.

Εικαστικά

Στο νηπιαγωγείο τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες διακρίνουν την ομορφιά στη φύση, στο περιβάλλον και στα έργα τέχνης με τα οποία έρχονται σε επαφή. Αναπτύσσουν ενδιαφέρον για την καλλιτεχνική δημιουργία καθώς και επιθυμία να συμμετέχουν σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Παρατηρούν, πειραματίζονται με διαφορετικά υλικά και τεχνικές, ερευνούν και χρησιμοποιούν τις εμπειρίες και τις ιδέες τους ως στοιχείο καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης. Ανακαλύπτουν ότι η τέχνη είναι μέσο έκφρασης και επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων. Χρησιμοποιούν την τέχνη σε συνδυασμό με άλλες δραστηριότητες του προγράμματος.

Θέατρο - Δραματική Τέχνη

Η Δραματική Τέχνη στο νηπιαγωγείο είναι εκπαιδευτική διαδικασία κατά την οποία αναδεικνύονται ικανότητες και κλίσεις των παιδιών. Το παιδί με τη Δραματική Τέχνη εκφράζεται, δημιουργεί, επικοινωνεί, μαθαίνει για τον εαυτό του και τον κόσμο, εκτονώνεται και απελευθερώνεται. Μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης, συντροφικότητας και ασφάλειας προσπαθεί να ερμηνεύσει την ανθρώπινη συμπεριφορά, να κατανοήσει τον κόσμο, να σχηματίσει τη δική του αντίληψη για όσα συμβαίνουν γύρω του και να μεταμορφώσει την καθημερινότητα. Με την κίνηση, τη φωνή, το λόγο και τα υλικά που επιλέγει, εκφράζει, μόνο του ή σε συνεργασία με άλλους, εμπειρίες, συναισθήματα και ιδέες. Διηγείται, πλάθει ιστορίες, χειρίζεται αντικείμενα και τους αποδίδει νέες σημασίες. Επισημαίνεται, επίσης, ότι η πολυχρωμία και η πολυμορφία των υλικών προκαλεί τη φαντασία και την εφευρετικότητα των παιδιών και τα οδηγεί σε νέους δρόμους. Η κοινή δράση με τα άλλα παιδιά οδηγεί στην ανάγκη της οργάνωσης και της αποδοχής κανόνων. Το παιδί μαθαίνει να δημιουργεί μέσα από το διάλογο, να ανακαλύπτει τις δυνατότητές του, να μοιράζεται τους φόβους και τις ανησυχίες του με τους άλλους και να συνεργάζεται.

Ο εκπαιδευτικός συμμετέχει σ' αυτή τη διαδικασία, παίζει ρόλους, εμπυγχώνει τα παιδιά, προκαλεί τη φαντασία τους με ερωτήσεις και ενισχύει την πρωτοβουλία τους. Εξασφαλίζει το κατάλληλο περιβάλλον και τα απαραίτητα υλικοτεχνικά μέσα.

Μουσική

Για την ενασχόληση με την Μουσική στο νηπιαγωγείο βλέπε σελ. 18-20.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο νηπιαγωγείο είναι να εξοικειωθούν τα παιδιά με απλές βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του, ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας καθώς και ως εργαλείου ανακάλυψης, δημιουργίας και έκφρασης στο πλαίσιο των καθημερινών τους δραστηριοτήτων.

Τα παιδιά ενθαρρύνονται με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού να προσεγγίζουν βασικές έννοιες που αφορούν τον υπολογιστή, να αποκτούν στοιχειώδεις δεξιότητες χειρισμού λογισμικού γενικής χρήσης και να «παίζουν» με ασφάλεια, χρησιμοποιώντας τον υπολογιστή στο πλαίσιο των δυνατοτήτων της ευαίσθητης ηλικίας τους. Τέλος τα παιδιά ευαισθητοποιούνται και ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν τον υπολογιστή ως χρήσιμο εργαλείο για τον άνθρωπο.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το νηπιαγωγείο οι επιδιώξεις των προγραμμάτων οδηγούν σε κατάλληλες αναπτυξιακά πρακτικές, σε χρήσιμες και διερευνητικές δραστηριότητες διαθεματικού χαρακτήρα που έχουν νόημα για τα ίδια τα παιδιά, έτσι ώστε:

- να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους
- να κοινωνικοποιούνται
- να εξοικειωθούν με το ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ - ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ - ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η προσέγγιση «θεμάτων» (ζητημάτων και προβλημάτων), καθώς και τα σχέδια εργασίας είναι συστατικά στοιχεία των προγραμμάτων και δίνουν έμφαση στη διαθεματικότητα, την ολιστική αντίληψη της γνώσης και την αξιοποίηση του ενδιαφέροντος και των ιδεών των παιδιών στη διαδικασία της μάθησης.

Τα προγράμματα οργανώνονται γύρω από «θέματα» που ενδιαφέρουν και είναι «παιδαγωγικά κατάλληλα» για τα παιδιά. Το «θέμα» που επιλέγεται βρίσκεται στο κέντρο ενός σχήματος, αν μπορούμε να το φανταστούμε σχηματικά, και, καθώς εξακτινώνεται αλληλεπιδρά με τα προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων των Μαθηματικών, της Μελέτης Περιβάλλοντος και της Δημιουργίας-Έκφρασης. Η Γλώσσα, η Επικοινωνία και η Τεχνολογία διατρέχουν κάθε «θέμα» που επιλέγεται. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται είναι κυρίως συλλογικές και ευνοούν την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία, τη χρήση της τεχνολογίας, τον προφορικό και το γραπτό λόγο.

Επίσης, βασικούς κρίκους διασύνδεσης του περιεχομένου των προγραμμάτων και προώθησης της διαθεματικότητας μπορεί να αποτελέσουν ορισμένες θεμελιώδεις έννοιες των διαφόρων επιστημών, οι οποίες προσφέρονται για διαθεματική ανάπτυξη, π.χ. Αλληλεπίδραση (συνεργασία, εξάρτηση, ενέργεια...), Διάσταση (χώρος, χρόνος...), Επικοινωνία (κώδικας, πληροφορία...), Μεταβολή (εξέλιξη...) κ.ά.

Σε αυτή τη διαδικασία γίνονται σχέδια εργασίας, τα οποία είναι «έρευνες» θεμάτων που επιλέγουν τα παιδιά. Οι στόχοι είναι ατομικοί ή/και συλλογικοί και δίνεται έμφαση στην εργασία σε μικρές ομάδες. Τα παιδιά με την υποστήριξη του εκπαιδευτικού σχεδιάζουν την πορεία της «έρευνας», συζητούν και παίρνουν αποφάσεις, οι οποίες καθορίζουν και την εξέλιξη του σχεδίου εργασίας. Πρόκειται για ανοιχτές δράσεις ως προς τις διαδικασίες, το περιεχόμενο και το χρόνο ολοκλήρωσης. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο αυτής της δράσης είναι βιωματικές και επικοινωνιακές, συνδέουν το πρόγραμμα με την καθημερινή πρακτική και το σχολείο με την τοπική κοινότητα.

Για όλα όσα προαναφέρθηκαν οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται ενθαρρύνουν τη συμμετοχή, την πρωτοβουλία, τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και το διάλογο.

B. ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση χαρακτηρίζεται, ίσως περισσότερο από τις άλλες βαθμίδες, από τις μεγάλες και ουσιαστικές διαφοροποιήσεις των σταδίων ωρίμανσης των μαθητών, όχι μόνο από τάξη σε τάξη, αλλά πολλές φορές και από την έναρξη έως την περάτωση του σχολικού έτους.

Στην Α΄ και Β΄ τάξη του δημοτικού, ενότητες με θρησκευτικό περιεχόμενο εντάσσονται στο μάθημα Μελέτη Περιβάλλοντος και αφορούν κυρίως θρησκευτικές γιορτές και επετείους. Ως αυτοτελές μάθημα, τα Θρησκευτικά εισάγονται στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα από την Γ΄ τάξη έως και την Στ΄ για δύο ώρες εβδομαδιαίως.

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα, στο δημοτικό σχολείο το μάθημα έχει εισαγωγικό χαρακτήρα. Παιδαγωγικά είναι παιδοκεντρικό και ο θεολογικός του άξονας χριστοκεντρικός. Με βάση το στάδιο νοητικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ωρίμανσης, ο δάσκαλος καλείται να συμβάλλει στη γνωριμία των μαθητών με τη χριστιανική ορθόδοξη παράδοση, αλλά και, στις μεγαλύτερες τάξεις, με το θρησκευτικό φαινόμενο. Οδηγός και σημείο αναφοράς στη διδακτική πράξη είναι το πρόσωπο, η ζωή, το έργο και η διδασκαλία του Ιησού Χριστού.

ΓΛΩΣΣΑ

Προτείνεται η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στο δημοτικό να περιλαμβάνει τα ακόλουθα κύρια σημεία, στα οποία θα πρέπει να επικεντρωθεί:

1. Τη διδακτική προσέγγιση, όπως προκύπτει από το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (2003).
2. Τη διδακτική μέθοδο και το διάγραμμά της, όπως προκύπτει από τα συγγραφόμενα διδακτικά εγχειρίδια (πβλ. Συμπληρωματικές προδιαγραφές εκπαιδευτικού υλικού για το δημοτικό – Παράρτημα, τόμος Γ', τχ. α', 2003).
3. Τη λειτουργία του διδακτικού υλικού ως συστήματος (εγχειρίδιο, γραμματική, λεξικό, λογισμικό, φύλλα οδηγιών, τετράδιο εργασιών).
4. Την περιγραφή διδακτικής ενότητας και το σχεδιασμό μαθήματος.

Κατά την παρουσίαση μιας ενδεικτικής ενότητας του εγχειριδίου θα πρέπει να δοθεί έμφαση στα ακόλουθα δύο σημεία, τα οποία χρειάζεται να διευκρινιστούν:

- α. Στην παραγωγή λόγου να γίνει σαφές ότι ο λόγος γράφεται για κάποιο σκοπό και με τρόπο, ώστε το κείμενο, γραπτό ή προφορικό, να γίνει κατανοητό ως περιεχόμενο και ως πρόθεση από τον αποδέκτη. Στη λογική αυτή προσαρμόζονται και τα κριτήρια αξιολόγησης του παραγομένου λόγου. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί σχολαστικά, προκειμένου να γίνει κατανοητό από τον εκπαιδευτικό, ότι από την «εκφώνηση» του θέματος πρέπει να προκύπτει σαφώς ο σκοπός του γραψίματος και, στο μέτρο του δυνατού, τα λεξικογραμματικά μέσα. Το ζητούμενο είναι να γνωρίζει ο μαθητής για ποιον σκοπό γράφει και τι περίπου αποτέλεσμα αναμένει.
- β. Από τα προηγούμενα προκύπτει έμμεσα η διαπιστωμένη επιστημονικά σχέση μεταξύ του είδους του παραγομένου λόγου και των λεξικογραμματικών δομών του. Γι' αυτό και προτείνεται να δοθεί βαρύτητα (κατά τη διδασκαλία όλων των επιπέδων της γραμματικής) στη σχέση γραμματικής και επικοινωνιακής λειτουργίας.

ΙΣΤΟΡΙΑ

« Το μάθημα της Ιστορίας αποτελεί σημαντικό μέσο για την επίτευξη ευρύτερων σκοπών της αγωγής και της εκπαίδευσης, αφού παρέχει τις απαραίτητες γνώσεις και εξοικειώνει με τις διαδικασίες επεξεργασίας ιστορικών δεδομένων, ώστε ο μαθητής, μέσα από τη γνώση του παρελθόντος, να είναι σε θέση να κατανοεί το κοινωνικό «γίγνεσθαι», να μετέχει ενεργά σ' αυτό και να γνωρίζει τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος» (Α.Π.Σ. ΦΕΚ 303/2003,σελ.3940).

Ο καθορισμός και η ξεκάθαρη συνειδητοποίηση του σκοπού όλων των μαθημάτων είναι πολύ σημαντικά ζητήματα και αποτελούν το «ήμισυ του παντός» για τη διδακτική πράξη, διότι λειτουργούν σαν πυξίδα σε όλες τις φάσεις της διδακτικής διαδικασίας (προγραμματισμός, υλοποίηση, αξιολόγηση) και προφυλάσσουν από παρανοήσεις, παρεξηγήσεις και άσκοπες ενέργειες συγγραφείς, μάχιμους εκπαιδευτικούς κ.ά. Είναι, επομένως, ανάγκη και για την Ιστορία οι επιλογές, οι διδακτικές προτάσεις, οι απόψεις, οι ενστάσεις κτλ. να έχουν σημείο αναφοράς το σκοπό του μαθήματος.

Στο σκοπό της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας (ΦΕΚ 303/2003, σελ.3915) τονίζεται η ανάγκη να καλλιεργείται στους μαθητές και η ιστορική σκέψη, που προκύπτει από την εφαρμογή της επιστημονικής μεθοδολογίας, της παιδαγωγικής και της ιστορικής επιστήμης, και η ιστορική συνείδηση, δηλαδή η μετάδοση στις νεότερες γενιές της συλλογικής ιστορικής μνήμης της κοινωνίας που συντείνει στον ιστορικό αυτοπροσδιορισμό του ατόμου με την εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον. Εάν δεν τηρηθεί μία ισορροπία στην προσπάθεια υλοποίησης (συγγραφή βιβλίων, διδασκαλία του μαθήματος) και των δύο αυτών επιδιώξεων «μπορεί να προκληθούν ισχυρές αντιδράσεις, είτε της ακαδημαϊκής κοινότητας είτε μερίδας της κοινωνίας» της οποίας η συλλογική μνήμη πρέπει να μεταβιβάζεται στους μαθητές.

Για την ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης, θα πρέπει οι μαθητές, μαζί με τις ιστορικές γνώσεις, να κατανοούν ιστορικούς όρους και ιστορικές έννοιες, να τις συσχετίζουν και να καταλήγουν σε δυνητικές γενικεύσεις. Με άλλα λόγια να καταστούν ιστορικά εγγράμματοι (ιστορικός εγγραμματισμός). Αυτό σημαίνει ότι, ανάλογα με την ηλικία και το πνευματικό τους επίπεδο:

- α. να είναι σε θέση να παρακολουθούν και να κατανοούν τη γλώσσα ενός ιστορικού κειμένου, γραμμένου με τους ιστορικούς κώδικες,
- β. να κατέχουν τη βασική εννοιολογική υποδομή της Ιστορίας (έννοιες, συσχετίσεις, γενικεύσεις) και
- γ. να αποκτήσουν σε κάποιο βαθμό τον τρόπο του «σκέπτεσθαι» του ιστορικού, να καλλιεργήσουν παρόμοιες δεξιότητες (αξιοποίηση ιστορικών πηγών) και να οικοδομήσουν αξίες, στάσεις και συμπεριφορές που είναι κοινά αποδεκτές.

Για την επίτευξη αυτών που αναφέρθηκαν πιο πάνω αποφασιστικό ρόλο διαδραματίζουν το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ), τα συνακόλουθα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ.) και το εκπαιδευτικό υλικό, που απευθύνεται σε μαθητές και εκπαιδευτικούς: βιβλίο μαθητή, βιβλίο δασκάλου, τετράδιο ασκήσεων, εποπτικό υλικό, έντυπο και λογισμικό.

Το νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα της Ιστορίας στο δημοτικό σχολείο εναρμονίζεται:

1. Με το ρόλο της εκπαίδευσης και του σχολείου, όπως αυτός προσδιορίζεται στα επίσημα θεσμικά κείμενα και τις επικρατέστερες απόψεις παιδαγωγών, κοινωνιολόγων της εκπαίδευσης και άλλων επιστημόνων¹.
2. Με τις επικρατέστερες ψυχοπαιδαγωγικές και διδακτικές απόψεις για τη μάθηση (εννοιολογική οργάνωση της γνώσης που διευκολύνει τη διαθεματική προσέγγιση), την έμφαση που πρέπει να δίδεται όχι μόνο στην απόκτηση γνώσεων αλλά και στην καλλιέργεια δεξιοτήτων (γνωστικές, κοινωνικές, μεθοδολογικές), την οικοδόμηση αξιών και την ανάπτυξη στάσεων και συμπεριφορών που πρέπει να χαρακτηρίζουν τον υπεύθυνο και δημοκρατικό πολίτη.
3. Με τις επιστημονικές απόψεις για την αναγκαιότητα, το σχεδιασμό, τη σύνταξη και την αξιολόγηση των Αναλυτικών Προγραμμάτων.
4. Με αιτήματα που έχουν διατυπωθεί από την πανεπιστημιακή και την εκπαιδευτική κοινότητα για θέματα περιεχομένων και διδακτικής προσέγγισης της Ιστορίας, όπως: αξιοποίηση ιστορικών πηγών, ανάπτυξη θεμάτων από τη σύγχρονη ιστορία, διδασκαλία ιστορικών εννοιών, διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας, «αυτονόμηση και αναβάθμιση» της Μυθολογίας κτλ.

Η διαθεματική προσέγγιση με το Δ.Ε.Π.Π.Σ. και τα συνακόλουθα Α.Π.Σ. δεν καταργεί τα διακριτά μαθήματα, αλλά αντιμετωπίζεται: α) με αναφορές στα κείμενα β) με διαθεματικές

¹Η εκπαίδευση πρέπει να συμβάλλει «στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών» (Ν. 1566/85, άρθρο 1) και στην προώθηση γενικότερων παιδευτικών επιδιώξεων, όπως: η παροχή γενικής παιδείας, η καλλιέργεια δεξιοτήτων, η ανάπτυξη τρόπων σκέψης, η καλλιέργεια της δημιουργικότητας, η ανάπτυξη της κοινωνικής και εθνικής συνείδησης, η ευαισθητοποίηση σε τοπικά και παγκόσμια προβλήματα (ανθρώπινα δικαιώματα, παγκόσμια ειρήνη κτλ.) η ανάπτυξη ενός συστήματος αξιών κοινωνικώς αποδεκτών, και στη διαμόρφωση των συνθηκών για την εγκαθίδρυση ενός παγκόσμιου πολιτισμού ειρήνης.

δραστηριότητες γ) με σχέδια εργασίας και κυρίως δ) με τις έννοιες : εγχώριες και διαθεματικές².

Τονίζεται, επίσης, σ' αυτό η ανάγκη να αξιοποιούνται οι ιστορικές πηγές για τη διδασκαλία του μαθήματος και δίνονται οδηγίες για την αξιοποίηση του διαδικτύου, την κατανομή του διδακτικού χρόνου τη σύνταξη σχεδίων εργασίας, τη χρήση μουσειοσκευών, κτλ.

Διευκρινίσεις για την Τοπική Ιστορία

Στα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και τις προδιαγραφές συγγραφής διδακτικών βιβλίων τονίζεται ότι τα διδακτικά βιβλία πρέπει να είναι ευσύνοπτα και όχι εκτεταμένα, για να ολοκληρώνεται η διδασκαλία όλων των ενοτήτων στο χρόνο που διατίθεται από το Ωρολόγιο Πρόγραμμα. Αυτή η διδακτική απαίτηση, που προβάλλεται συνέχεια και από τους περισσότερους που ασχολούνται με θέματα διδασκαλίας και εκπαίδευσης, δημιουργεί πολλά προβλήματα στην ικανοποίηση αιτημάτων, που τακτικά υποβάλλονται στο ΥΠΕΠΘ και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο από πολιτιστικούς φορείς, ιδιώτες κ.ά, για περισσότερα γεγονότα και περισσότερες λεπτομέρειες στα βιβλία ιστορίας, για όλες τις περιοχές και για όλες τις ιστορικές περιόδους.

Με την επισημοποίηση της Τοπικής Ιστορίας, εκτός του ότι ικανοποιείται ένα ώριμο πλέον αίτημα, δίνεται ικανοποιητική λύση και στα επίμονα αιτήματα για περισσότερη ιστορία , αφού προβλέπεται οι μαθητές να ασχοληθούν με την ιστορία του τόπου τους και να την εντάξουν στην Γενική Ιστορία.

Επομένως, σημαντικά ιστορικά γεγονότα, που συνδέονται με την ιστορία της περιοχής και δεν αναφέρονται ή παρουσιάζονται συνοπτικά στο βιβλίο της Ιστορίας, μπορεί να αποτελέσουν θέματα για σχέδια εργασίας στα οποία θα αξιοποιούνται όσα επισημαίνονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. για τη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και στην εισαγωγή για τη χρήση των ιστορικών πηγών.

Για παράδειγμα, στην περιοχή της Αρκαδίας οι μαθητές εκπονούν σχέδιο εργασίας για την πολιορκία και την άλωση της Τριπολιτσάς, στην περιοχή του Μεσολογγίου για την πολιορκία και την έξοδο των Μεσολογγιτών, στην περιοχή των Αγράφων για την αυτονομία κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας, στην περιοχή της Χαλκιδικής για τη ζωή και το έργο του Εμμανουήλ Παπά, στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας για τη ζωή και το έργο αγωνιστών του Μακεδονικού Αγώνα, στην περιοχή της Πρέβεζας για την Νικόπολη στα Ρωμαϊκά χρόνια, στην περιοχή της Λακωνίας για το Μιστρά, στην περιοχή του Πειραιά για τα μακρά τείχη, στην περιοχή της Θήβας για τον Κάδμο, τον Ηρακλή, το Θηβαϊκό κύκλο των τραγωδιών κτλ.

Θεωρείται αυτονόητο ότι σε όλα τα μαθήματα θα πρέπει να χρησιμοποιείται διδακτικός λόγος και να γίνονται διδακτικές ενέργειες που προσιδιάζουν στις επιδιώξεις του μαθήματος και στις δυνατότητες των παιδιών της τάξης. Έτσι, δεν αποκλείεται μερικές φορές, να παρουσιάζεται η ανάγκη ο εκπαιδευτικός να κάνει επιλογές και προσαρμογές που επιβάλλονται από τις ιδιαιτερότητες της τάξης όπου διδάσκει, το διατιθέμενο διδακτικό χρόνο και τις υπάρχουσες δυνατότητες: υλικοτεχνική υποδομή, αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία κτλ.

² Όταν ο μαθητής κατανοεί εγχώριες έννοιες (π.χ. τις ιστορικές έννοιες είλωτες, περίοικοι, εξέγερση, επανάσταση, αυτονομία, ανεξαρτησία κτλ.) και τις εντάσσει σε πλαίσια σχέσεων (συσχετισμοί, γενικεύσεις) κατανοεί το ιστορικό «γίνεσθαι» και την ιστορική πραγματικότητα. (ιστορικός εγγραμματισμός)

Όταν, επιπλέον, αξιοποιεί και διαθεματικές έννοιες (σύστημα, μεταβολή κτλ.) κατανοεί πώς τομείς της ευρύτερης πραγματικότητας συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ιστορικού «γίνεσθαι» και της ιστορικής πραγματικότητας.

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Οι σύγχρονες αρχές για τη μεθοδολογική προσέγγιση των μαθηματικών, σύμφωνα με τα Α.Π.Σ., είναι οι ακόλουθες :

- Διεπιστημονικότητα / Διαθεματικότητα
- Εποικοδομητισμός και ανακαλυπτική ερευνητική μάθηση

Αυτές αξιοποιούν τον κοινωνικό κονστρουκτιβισμό (ομάδες εργασίας) στη διδακτική, λαμβάνοντας υπόψη ότι η μάθηση είναι κοινωνικά προσδιορισμένη και αμβλύνοντας μέσω των ομάδων εργασίας το παθογόνο άγχος, συμβάλλοντας έτσι και στην αποτελεσματικότερη μάθηση αλλά και στην ψυχολογική ισορροπία των μαθητών (μεταξύ ομαδικής και ατομικής εργασίας). Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται κατά τη διδακτική πράξη στη μέθοδο των τριών σταδίων του Brunner: πραξιακό – εικονικό – συμβολικό, και στη σταδιακή αποσύνδεση των μαθηματικών από τη θεωρία των συνόλων, απελευθερώνοντας υποσυνείδητα τη σκέψη εκτός συγκεκριμένου πλαισίου.

Επίσης, δίνεται έμφαση στη σωστή χρήση και αξιοποίηση της μαθηματικής ορολογίας (γλώσσα), αναπτύσσοντας έτσι την ικανότητα διάκρισης και ταξινόμησης πληροφοριών, που είναι οι βάσεις για την δημιουργία αντιληπτικής ικανότητας.

Διασφαλίζεται η συνέχεια από τάξη σε τάξη και από βαθμίδα σε βαθμίδα. Προτάσσεται στις θεματικές περιοχές των περιεχομένων της γνώσης η λύση προβλήματος, που θεωρείται από τη σύγχρονη ψυχολογία και τη διδακτική μεθοδολογία ως ο ακρογωνιαίος λίθος της μαθηματικής και κριτικής σκέψης. Τα προβλήματα αντλούνται από τη ζωή των μαθητών (παραστάσεις και εμπειρίες) και γίνεται έτσι ορατή η σύνδεση των μαθηματικών με την καθημερινή ζωή. Επίσης, γίνεται χρήση και αξιοποίηση των μοτίβων (προσέγγιση με παιγνιώδη τρόπο), με αποτέλεσμα την ανάπτυξη ικανοτήτων δημιουργίας αλυσιδωτών ορθολογικών συλλογισμών, που θεωρούνται προϋπόθεση δημιουργίας της μαθηματικής σκέψης. Αξιοποιείται η απλή μέθοδος των τριών και ασκούνται οι μαθητές στην πρακτική αριθμητική.

Μεθοδολογία

- Περιορίζεται η υπερανάλυση στις προσεγγίσεις της μαθηματικής γνώσης, η οποία καταστρέφει την αναλυτική σκέψη που θεωρείται η υπ' αριθμόν ένα προϋπόθεση της αντιληπτικής ικανότητας.
- Δίνεται έμφαση στη σύνδεση της γνώσης με την πραγματικότητα και αξιοποιείται η δυνατότητα εξήγησης ορισμένων φαινομένων, διευρύνοντας το ενδιαφέρον των μαθητών για μάθηση.
- Όσον αφορά στο περιεχόμενο και στη διδακτική προσέγγιση, ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα δίδεται στην ανάπτυξη ικανότητας νοερών υπολογισμών, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση λειτουργίας της βραχυπρόθεσμης μνήμης, στη μετάβαση από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο (αφαιρετική ικανότητα) και κατ' επέκταση στην εσωτερίκευση βασικών εννοιών και στην ανάπτυξη ικανότητας γενικεύσεων, που αποτελούν στοιχεία υγιούς και ισχυρής μαθηματικής σκέψης.
- Προβλέπεται η αξιολόγηση του μαθητικού έργου, στοιχείο που, σύμφωνα με την επιστημονική αρθρογραφία, απουσίαζε από τα προηγούμενα προγράμματα σπουδών.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Οι σύγχρονες αντιλήψεις σχετικά με τη διδασκαλία και τη μάθηση των Μαθηματικών θεωρούν ότι τα Μαθηματικά δεν αποτελούν μόνο ένα σύστημα γνώσεων, αλλά και μια διαδικασία οργάνωσης και τεκμηρίωσης αυτών των γνώσεων. Αποδεχόμενοι επομένως τούτο οι στόχοι της μαθηματικής εκπαίδευσης εκφράζονται και ικανοποιούνται πληρέστερα με όρους δραστηριοτήτων, παρά με όρους παρατηρήσιμων συμπεριφορών. Η επιλογή των δραστηριοτήτων γίνεται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που αναφέρονται στους γενικούς στόχους της μαθηματικής εκπαίδευσης και η διατύπωσή τους επιτρέπει την εμπλοκή, εφόσον

είναι δυνατόν, του συνόλου των μαθητών της τάξης. Για κάθε τάξη η διδασκαλία των Μαθηματικών πρέπει να οργανώνεται στη βάση της συνύπαρξης ενός σχεδιασμού κατάλληλων και πλούσιων δραστηριοτήτων και ενός προγραμματισμού μιας επιθυμητής τελικής συμπεριφοράς.

Γενικά η διδακτική προσέγγιση οφείλει σε κάθε περίπτωση:

- Να στηρίζεται στις αρχές του εποικοδομητισμού και της ανακαλυπτικής-ερευνητικής μάθησης ως ψυχολογικών θεωριών μάθησης. Διότι έτσι αξιοποιείται ο κοινωνικός κονστρουκτιβισμός (ομάδες εργασίας), αφού λαμβάνει υπόψη ότι η μάθηση είναι κοινωνικά προσδιορισμένη, δηλαδή οι μαθητές δεν είναι παθητικοί δέκτες πληροφοριών, αλλά μαθαίνουν Μαθηματικά με κατανόηση, χτίζοντας ενεργητικά τη νέα γνώση από τις εμπειρίες τους, και έτσι μέσω των ομάδων εργασίας αμβλύνεται το άγχος, συμβάλλοντας στην αποτελεσματικότερη μάθηση, αλλά και στην ψυχολογική ισορροπία των μαθητών (μεταξύ ομαδικής και ατομικής εργασίας).
- Να δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα, ώστε η διδακτική πράξη να διέρχεται από τα τρία στάδια του Brunner: πραξιακό – εικονικό – συμβολικό.
- Να αξιοποιεί τη σύγχρονη τεχνολογία (H/Y, CD-Roms κ.ά.) για την οικοδόμηση της γνώσης και την επίλυση προβλημάτων.
- Να δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη σωστή χρήση και αξιοποίηση της μαθηματικής ορολογίας (γλώσσα), αναπτύσσοντας έτσι την ικανότητα διάκρισης και ταξινόμησης πληροφοριών που είναι οι βάσεις για την δημιουργία αντιληπτικής ικανότητας.
- Να προτάσσει τη λύση προβλήματος, που θεωρείται από τη σύγχρονη ψυχολογία και διδακτική μεθοδολογία ως ο ακρογωνιαίος λίθος της μαθηματικής και κριτικής σκέψης. Τα προβλήματα αντλούνται από τη ζωή των μαθητών (παραστάσεις και εμπειρίες) και γίνεται έτσι ορατή η σύνδεση των μαθηματικών με την καθημερινή ζωή.
- αποτελέσμα την ανάπτυξη ικανοτήτων δημιουργίας αλυσιδωτών ορθολογικών συλλογισμών, ικανότητα η οποία θεωρείται προϋπόθεση δημιουργίας της μαθηματικής σκέψης.
- Να επαναφέρει κλασικές και αποδεδειγμένες επιτυχημένες προσεγγίσεις των γνωστικών αντικειμένων των μαθηματικών, όπως π.χ. η απλή μέθοδος των τριών, να αξιοποιεί την πρακτική αριθμητική και να δίνει ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα στην ανάπτυξη ικανότητας νοερών υπολογισμών, συμβάλλοντας έτσι στη βελτίωση λειτουργίας της βραχυπρόθεσμης μνήμης, στη μετάβαση από το συγκεκριμένο στο αφηρημένο (αφαιρετική ικανότητα) και κατ' επέκταση στην εσωτερίκευση βασικών εννοιών και στην ανάπτυξη ικανότητας γενικεύσεων, που αποτελούν στοιχεία υγιούς και ισχυρής μαθηματικής σκέψης.
- Να περιορίζει την υπερανάλυση στις προσεγγίσεις της μαθηματικής γνώσης, η οποία καταστρέφει την αναλυτική σκέψη που θεωρείται η υπ' αριθμόν ένα προϋπόθεση της αντιληπτικής ικανότητας.
- Δίνεται έμφαση στη σύνδεση της γνώσης με την πραγματικότητα και αξιοποιείται η δυνατότητα εξήγησης ορισμένων φαινομένων, δημιουργώντας την παρώθηση των μαθητών και διευρύνοντας το ενδιαφέρον για μάθηση.
- Να προβλέπει την αξιολόγηση του μαθητικού έργου, στοιχείο που, σύμφωνα με την επιστημονική αρθρογραφία, απουσίαζε από τα προηγούμενα προγράμματα σπουδών.

Λεπτομέρειες για τους τρόπους και τις μεθόδους διδασκαλίας μπορεί ο διδάσκων να βρει στο τεύχος των οδηγιών για τη διδασκαλία των Μαθηματικών και ιδιαίτερα στο βιβλίο του δασκάλου.

ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

1. Αναλυτικά προγράμματα (άξονες, διαθεματικό πλαίσιο σπουδών, νέες προοπτικές για το εκπαιδευτικό μας σύστημα και νέες παιδαγωγικές εφαρμογές).

2. Το προφίλ των μαθητών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση (δυνατότητες νοητικές, γλωσσικές κ.α, ψυχολογικό δυναμικό των παιδιών, ενδιαφέροντα και τρόποι προσέγγισης, αντιμετώπιση ειδικών περιπτώσεων όπως του υπερκινητικού παιδιού, του δυσλεκτικού παιδιού και του παιδιού με υψηλό δείκτη νοημοσύνης, δυνατότητες ένταξης στην ομάδα και κατάλληλες διδακτικές προσεγγίσεις για την καλύτερη ομαδοποίηση, ανάλυση αναγκών του μαθητή, μαθησιακοί τύποι/ τρόποι προσέγγισης της γνώσης, στρατηγικές μάθησης, σταδιακή αυτονομία, πολλαπλή νοημοσύνη).
3. Διδακτικές προσεγγίσεις (επικοινωνιακή μέθοδος, ανάπτυξη /βελτίωση δεξιοτήτων: κατανόηση – παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου, σχέδιο μαθήματος [Παρουσίαση – Πρακτική άσκηση – Παραγωγή, Σχέδιο που βασίζεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, Μοντέλο Δραστηριοτήτων TBL], αρχές δημιουργίας διδακτικού υλικού και όχι ένα και μοναδικό διδακτικό βιβλίο, ανάγκες του συγκεκριμένου μαθητικού πληθυσμού, βιβλιοθήκη τάξης, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, ομαδοσυνεργατική μέθοδος, projects – βιωματική διδασκαλία, διαφοροποιημένη παιδαγωγική [διαβάθμιση δραστηριοτήτων, δραστηριότητες ανοικτού τύπου, συνθετικές εργασίες], εξατομικευμένη παιδαγωγική – κάλυψη των αναγκών του μαθητή, παραγωγή διδακτικού υλικού ως υλικό τάξης).
4. Διαχείριση τάξης (ρόλοι μαθητή/ δασκάλου, ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, παρώθηση).
5. Αξιολόγηση (ποικίλες μορφές αξιολόγησης [διαγνωστικό τεστ, τεστ προόδου] με βαρύτητα στη διαμορφωτική αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση, στο portfolio, στην αξιολόγηση μέσα στην ομάδα και στην αξιολόγηση προϊόντων ομαδικών εργασιών).
6. Θέματα ειδικού ενδιαφέροντος όπως :
 - Γλωσσικές δραστηριότητες και όχι γλωσσικές ασκήσεις
 - Χρήση της μητρικής γλώσσας και ενδυνάμωση της πολυγλωσσίας
 - Projects και τρόποι που προάγουν τη διαθεματική προσέγγιση
 - Χρήση πολυμέσων/νέων τεχνολογιών για την προώθηση του εγγραμματος και της διαθεματικότητας
 - Θεματικές που προάγουν την επικοινωνία μέσω της ξένης γλώσσας
 - Δίκτυα επικοινωνίας με μαθητές άλλων χωρών
 - Ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαιδευτικής μας πολιτικής και προώθηση της πολυπολιτισμικότητας.

ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Το μάθημα συνδέεται με την ερμηνεία των φαινομένων που συναντάμε στην καθημερινή ζωή και τις βιωματικές εμπειρίες του μαθητή. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ερευνητική διάσταση του μαθήματος και τις συνιστώσες της (ομαδοσυνεργατική διαδικασία, καταμερισμός εργασίας και ευθυνών κ.ά.). Παράλληλα πρέπει να έχει και διερευνητική διάσταση, ώστε να καλλιεργούνται δεξιότητες που έχουν σχέση με τον διερευνητικό χαρακτήρα της μάθησης (διατύπωση υποθέσεων, θεωρητική επεξεργασία του μοντέλου, έλεγχος του κ.λπ.).

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να προκαλεί ερωτήματα, ώστε να διερευνά τις εναλλακτικές απόψεις των μαθητών και να τους καθοδηγεί στην ανακάλυψη της σωστής εξήγησης των φαινομένων με την ορθή χρήση των εννοιών.

Για την επίτευξη των παραπάνω απαιτείται η υιοθέτηση της πειραματικής διαδικασίας (ή της επίδειξης πειραμάτων) ως βασικής μεθοδολογίας για την εξαγωγή γενικών συμπερασμάτων. Ο χαρακτήρας των Φυσικών Επιστημών επιβάλλει την ανάγκη διασύνδεσής τους με τον πραγματικό κόσμο μέσω της δημιουργίας αυθεντικών / πραγματικών προβλημάτων ως προέκταση του εργαστηρίου.

Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών με διδακτικά λειτουργικό τρόπο κρίνεται αναγκαία για την συμβολική αναπαράσταση εννοιών, οι οποίες είναι δύσκολο να παρατηρηθούν στο

φυσικό εργαστήριο. Ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στη σωστή διατύπωση των επιστημονικών όρων και στην προσαρμογή τους στο νοητικό επίπεδο των μαθητών.

Στη διαθεματική προσέγγιση απαιτείται να γίνει αντιληπτή η ανάγκη διασύνδεσης της Φυσικής με τον πραγματικό κόσμο. Ο σκοπός του προγράμματος είναι να προβληθούν και να διαχθούν οι έννοιες της διαθεματικότητας. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δοθεί έμφαση και στη γνώση και στη γνωστική δομή του αντικειμένου, αλλά και στις δεξιότητες που απαιτούνται και περιγράφονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. Ειδικότερα στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνονται :

1. Διατύπωση ερωτήσεων και υποθέσεων με την έναρξη του μαθήματος από το δάσκαλο και πρώτες - αρχικές απαντήσεις από τους μαθητές.
2. Πείραμα - Παρατήρηση - Έρευνα - Συμπέρασμα στα πλαίσια της «ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας». Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες κάνουν τα πειράματα με απλά υλικά. Ο δάσκαλος επιβλέπει, βοηθάει και καθοδηγεί διακριτικά.
3. Μετά τη διατύπωση των συμπερασμάτων, οι μαθητές ελέγχουν και κρίνουν τις αρχικές απαντήσεις τους, οι οποίες είναι καταγεγραμμένες στον πίνακα.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Γενικά

Κατά τη φάση της εισαγωγικής επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης στη διδασκαλία του μαθήματος της Μελέτης Περιβάλλοντος πρέπει να δοθεί έμφαση σε δύο τομείς: 1) στη φύση του γνωστικού αντικειμένου και 2) στις διδακτικές προσεγγίσεις που προσιδιάζουν στη φύση του γνωστικού αντικειμένου.

1. Η φύση του γνωστικού αντικειμένου

Η Μελέτη Περιβάλλοντος (εφεξής ΜτΠ) διδάσκεται από την Πρώτη μέχρι και την Τετάρτη Δημοτικού και αποτελεί κατ' εξοχήν διαθεματικό και «πολυσυλλεκτικό» γνωστικό αντικείμενο, διότι έχει διαμορφωθεί από τη συμβολή διαφόρων επιστημονικών κλάδων, γι' αυτό και αντλεί από τις θεμελιώδεις ενδοκλαδικές έννοιες και μεθοδολογίες των:

- κοινωνικών επιστημών (ιστορία, θρησκευτικά, κοινωνιολογία, ανθρωπολογία, οικονομία, αγωγή του πολίτη)
- επιστημών της γης (γεωγραφία)
- περιβαλλοντικών επιστημών (οικολογία, περιβαλλοντική εκπαίδευση).
- φυσικών επιστημών (φυσική, χημεία, βιολογία)

Η Μελέτη Περιβάλλοντος αποτελεί έναν ενιαίο και ενοποιημένο τομέα μάθησης, ο οποίος μελετά το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον ως χώρο ενιαίο με στοιχεία που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους.

- Στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για τη ΜτΠ η συνοχή και το ενιαίο της σχολικής γνώσης από τάξη σε τάξη επιτυγχάνεται με κριτήριο της διαθεματικές και τις ενδοκλαδικές έννοιες (κατακόρυφος άξονας). Οι διαθεματικές έννοιες άτομο-ομάδα, χρόνος, χώρος, μεταβολή, σύστημα, αλληλεπίδραση, πολιτισμός και οι ενδοκλαδικές έννοιες φυσικό περιβάλλον και φυσικές επιστήμες αποτελούν το πλαίσιο για τη διαμόρφωση ενοτήτων και στις τέσσερις τάξεις. Για παράδειγμα, οι ενότητες στο σχολικό βιβλίο της Α' Δημοτικού που θα κυκλοφορήσει το 2006 είναι:
- Ο χρόνος
- Ο τόπος μου
- Οι ανάγκες του ανθρώπου
- Πώς επικοινωνούμε
- Ο Πολιτισμός μας
- Ερευνούμε το φυσικό περιβάλλον

2. Διδακτικές Προσεγγίσεις

Η διδασκαλία της ΜτΠ συνδυάζει μεθοδολογίες από διαφορετικής φύσης επιστημονικούς κλάδους, όπως είναι οι Φυσικές και οι Κοινωνικές Επιστήμες. Οι μεθοδολογίες αυτές είναι: η παρατήρηση, η συλλογή δεδομένων, η εξήγηση, η ερμηνεία και ο συμπερασμός, η εφαρμογή, η υπέρβαση δεδομένων και η αυτο-αξιολόγηση.

Η διδασκαλία της ΜτΠ είναι πρωτίστως εννοιοκεντρική. Η πληροφορία οργανώνεται σε έννοιες, σχήματα ταξινόμησης και συσχέτισης των εννοιών αυτών, καθώς και σε γενικεύσεις, οι οποίες προκύπτουν από τις συσχετίσεις μεταξύ εννοιών.

Κατά τη διδασκαλία, αξιοποιείται ποικίλο διδακτικό υλικό και όχι μόνο το σχολικό βιβλίο. Οι προσεγγίσεις έχουν συμμετοχικό και βιωματικό χαρακτήρα, όπως έχει η μέθοδος της έρευνας στο πεδίο, που αποτελεί μία από τις επικρατούσες διδακτικές προτάσεις στη ΜτΠ. Τέλος, υιοθετούνται μέθοδοι αξιολόγησης του μαθητή που δεν περιορίζονται στον έλεγχο του αποτελέσματος, αλλά επεκτείνονται στην ανάδειξη της διαδικασίας. Γι' αυτό και δίνεται έμφαση στη διατύπωση μαθητικών αυτο-ερωτήσεων, ώστε ο μαθητής να ελέγχει με αυτοαξιολογικές διαδικασίες την πρόοδό του.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Σύμφωνα με το Δ.Ε.Π.Π.Σ. και τα αντίστοιχα Α.Π.Σ. της Γεωγραφίας για την Ε' και ΣΤ' τάξη του δημοτικού Σχολείου, οι μαθητές πρέπει να αποκτήσουν σταδιακά έναν ικανοποιητικό νοητικό χάρτη της επιφάνειας της γης και να συνηθίσουν να χρησιμοποιούν με σχετική ευχέρεια ορισμένα εργαλεία καταγραφής δεδομένων με γεωγραφικό περιεχόμενο (π.χ. χάρτες και απλά γραφήματα), ώστε να γίνουν ικανοί να επεξεργάζονται πιο σύνθετα γεωγραφικά ζητήματα στο γυμνάσιο. Επομένως, τα θέματα στα οποία πρέπει να δοθεί έμφαση είναι τα παρακάτω:

- Τρόποι παρατήρησης, καταγραφής και, ανάλογα με την ηλικία, ταξινόμησης των φυσικών και ανθρωπογενών στοιχείων του χώρου σε όλο και ευρύτερα επίπεδα αναφοράς, καθώς και ερμηνεία των σχέσεων μεταξύ φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος.
- Τρόποι μελέτης της γεωγραφικής διάστασης διάφορων φαινομένων με τη βοήθεια χαρτών και άλλων λεκτικών, ποσοτικών και συμβολικών μορφών δεδομένων.
- Τρόποι που θα επιτρέψουν στους μαθητές να αποκτήσουν πρακτικές και κοινωνικές δεξιότητες με στόχο την έρευνα γεωγραφικών θεμάτων και την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η «Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή» είναι ένα γνωστικό αντικείμενο με το οποίο οι μαθητές έρχονται σε επαφή ως αυτοτελές μάθημα, για πρώτη φορά, στην Ε' τάξη του Δημοτικού. Στο μάθημα αυτό δίνεται, σήμερα, ιδιαίτερη έμφαση καθ' ότι αναγνωρίζεται απ' όλους η μεγάλη και καθοριστική σημασία του ρόλου του πολίτη και της αγωγής του. Για το λόγο αυτό, η προσέγγιση και η διδασκαλία του χρήζει ιδιαίτερης προσοχής.

Έτσι, σήμερα, με βάση τα νέα Α.Π.Σ. και Δ.Ε.Π.Π.Σ. το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής, αποκτά ιδιαίτερη σημασία με προσδιορισμό των βασικών σκοπών και στόχων, που μπορούν να συνοψιστούν στους παρακάτω:

- Η κατάκτηση από το μαθητή γνώσεων για την κοινωνική πραγματικότητα (άμεση και ευρύτερη) και η κατανόηση των σχετικών με τον άνθρωπο και τον πολίτη και την κοινωνία εννοιών (πολίτης, δικαιώματα του πολίτη, δημοκρατία, ειρήνη, συνεργασία, αλληλεγγύη, αποδοχή κ.λπ.).
- Η ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων

- Πνευματικών (ερευνητική διάθεση, εξέταση θεμάτων κοινωνικής πραγματικότητας, κριτική σκέψη, ανάλυση δεδομένων και εξαγωγή συμπερασμάτων, επινόηση πρωτότυπων ιδεών για λύση προβλημάτων, ικανότητα υλοποίησης λύσεων).
- Κοινωνικο-συναισθηματικών (συνεργατικότητα, ενεργούς συμμετοχής, ένταξης και λειτουργίας ως μέλος της ομάδας, ανάληψης και αποδοχής ρόλων εαυτού και μελών ομάδας, αποδοχής καταμερισμού ρόλων, ανάληψης πρωτοβουλιών, ανάληψης ευθύνης, λήψης απόφασης, αποδοχής του άλλου, κ.λπ.).
- Η ανάπτυξη και διαμόρφωση θετικών στάσεων (αλληλοσεβασμού, αλληλεγγύης, συνεργασίας, αλληλοαποδοχής, σεβασμού της ετερότητας, και της διαφορετικότητας).
- Η διαμόρφωση ενός πολίτη ενεργού, δημοκρατικού, υπεύθυνου, συμμετοχικού, με γνώμη και ρόλο στα δρώμενα, αλλά και σεβασμό και αποδοχή του άλλου, ενός πολίτη, που θα γνωρίζει και θα κατανοεί το ρόλο, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του, μέσα σε μια οργανωμένη και δημοκρατικά λειτουργούσα κοινωνία.

Οι ανωτέρω στόχοι αλλά και όλο το μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής εντάσσονται στη φιλοσοφία της διαθεματικής προσέγγισης και κατάκτησης της γνώσης, μιας γνώσης, η οποία δε θα λειτουργεί αποσπασματικά, αλλά θα εντάσσεται και θα λειτουργεί μέσα σε ένα ενιαίο σύνολο, σε μια ολιστική προσέγγιση, ώστε να είναι αφομοιώσιμη και αξιοποιήσιμη από το μαθητή.

Η προσέγγιση αυτή είναι σύμφωνη με τα ψυχοπαιδαγωγικά δεδομένα, καθ' ότι, όπως γνωρίζουμε, το κάθε άτομο με τους επιμέρους τομείς του ψυχισμού του (ψυχοκινητικό, πνευματικό, κοινωνικό, συναισθηματικό) και τις αντίστοιχες λειτουργίες, λειτουργεί, όχι αποσπασματικά, αλλά ως ολότητα. Όλοι οι τομείς συνυπάρχουν και συλλειτουργούν παράλληλα και συγχρονικά εντασσόμενοι σε έναν ενιαίο όλο που είναι το άτομο με τον όλο τρόπο λειτουργίας του.

Για το λόγο αυτό η γνώση πρέπει να προσεγγίζεται με τον ίδιο τρόπο, γιατί, έτσι μόνο, θα είναι προσεγγίσιμη, αφομοιώσιμη και διατηρήσιμη από το μαθητή, αξιοποιούμενη κατά περίπτωση, όταν και όπου χρειάζεται.

Με βάση λοιπόν το νέο Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ. η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, ως αυτοτελές γνωστικό αντικείμενο των τελευταίων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου (Ε' και ΣΤ') οργανώνεται σε δύο κατευθύνσεις:

- ο -Στην εννοιοκεντρική κατεύθυνση (βασικές έννοιες του μαθήματος, γενικότερα, και της κάθε διδακτικής ενότητας ειδικότερα).
- ο -Στη διαθεματική κατεύθυνση (βασικές διαθεματικές έννοιες), οι οποίες εμπλέκονται και συνυφαίνονται με τις βασικές έννοιες του μαθήματος και των επιμέρους ενοτήτων, ώστε οι πρωταρχικές, παράλληλες και επάλληλες έννοιες του μαθήματος να οργανώνονται με τις επάλληλες και συμπεριληπτικές διαθεματικές. Θα λέγαμε, ότι η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, είναι ένα μάθημα, το οποίο, λόγω των βασικών του εννοιών και του περιεχομένου του είναι κατ' εξοχήν διαθεματικό, προσφερόμενο για διαθεματική προσέγγιση και οργανώνεται στους δύο άξονες:
 - Τον οριζόντιο, συνδεδεμένο με τα υπόλοιπα μαθήματα όπως τη Γλώσσα, την Ιστορία, τη Γεωγραφία, τα Θρησκευτικά, τα Φυσικά και την Αισθητική Αγωγή.
 - Τον κάθετο, αποτελώντας συνέχεια κυρίως των μαθημάτων της Μελέτης Περιβάλλοντος των τεσσάρων πρώτων τάξεων, όπου εμπεριέχονται πολλές από τις έννοιες της, που έχουν προσεγγιστεί από τους μαθητές με εμπειρικό-βιωματικό τρόπο, καθώς επίσης και της Γλώσσας, μέσα στα κείμενα της οποίας δίνονται πάρα πολλά στοιχεία και αντίστοιχες έννοιες.

Προκειμένου στο μάθημα της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής να επιτευχθούν οι σκοποί και οι στόχοι του, χρησιμοποιούνται σύγχρονες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, όπως η διερευνητική-ανακαλυπτική, η εμπειρικο-βιωματική, η διαθεματική και ο εποικοδομητισμός, με παράλληλο εμπλουτισμό με βιωματικές και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, σχέδια εργασίας, αλλά και αξιοποίηση και χρήση ηλεκτρονικού υποστηρικτικού υλικού. Επομένως η εισαγωγική επιμόρφωση είναι απαραίτητο να λάβει σοβαρά υπόψη την ιδιαιτερότητα αλλά και τη σημασία του μαθήματος καθώς επίσης και τα ψυχοπαιδαγωγικά δεδομένα των μαθητών αυτής της ηλικίας (πνευματικό επίπεδο, τρόπος σκέψης, ενδιαφέροντα κ.λπ.) και να εξασφαλίσει μία θεωρητική αλλά και πρακτική-μεθοδολογική ενημέρωση των εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η διδακτική μεθοδολογία και η διαθεματικότητα στα γνωστικά αντικείμενα των μαθημάτων Αισθητικής Αγωγής περιγράφονται και αναλύονται στα ισχύοντα Α.Π.Σ. (303/13-3-03, 304/13-3-03). Από αυτά ο εκπαιδευτικός θα μπορέσει να αντλήσει πληροφορίες, μεθόδους και σχέδια εργασίας για τη διδασκαλία των Εικαστικών και του Θεάτρου.

Για το μάθημα των Εικαστικών το παρόν Α.Π.Σ. δεν προτείνει στενά καθορισμένη ύλη χωρισμένη σε ωριαία μαθήματα. Προσφέρει άξονες περιεχομένων που συνδυάζει κατά την κρίση του ο διδάσκων. Η διαθεματικότητα, ως επεξεργασία κοινών θεμάτων μάθησης και διδασκαλίας των Εικαστικών σε συνδυασμό με άλλα μαθήματα του σχολείου, περιλαμβάνεται οπωσδήποτε στον ετήσιο προγραμματισμό του μαθήματος των Εικαστικών σε μια έκταση 10% περίπου του ετήσιου προγράμματος Σπουδών.

Η διδασκαλία του Θεάτρου θα πρέπει να στηρίζεται στην εξωτερίκευση των συναισθημάτων και των καλλιτεχνικών δεξιοτήτων των μαθητών, να συμβάλλει στην καλλιέργεια ανθρωπιστικής και αισθητικής παιδείας στους μαθητές και να αντιμετωπίζεται ως συνδυασμός θεωρητικής γνώσης και πρακτικής εμπειρίας.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η ενασχόληση με τη μουσική στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση βασίζεται σε ένα ευλύγιστο σχήμα με σαφείς διδακτικούς στόχους, δομημένο έτσι, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες αλλά και στις δυνατότητες των ηλικιών στις οποίες απευθύνεται. Οι κυριότεροι στόχοι της μουσικής αγωγής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι:

- Η άσκηση του παιδιού ώστε να τραγουδά ορθά και με ευχαρίστηση.
- Η ανάπτυξη της ακουστικής ικανότητας του παιδιού
- Η ενθάρρυνση του παιδιού για δημιουργική εργασία
- Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να εκτιμά και να ανταποκρίνεται σε αισθητικά στοιχεία της μουσικής
- Η γνώση και η κατανόηση των βασικών στοιχείων και εννοιών της θεωρίας, της μορφολογίας και της ιστορίας της μουσικής
- Η ανάπτυξη των ατομικών μουσικών ικανοτήτων του κάθε παιδιού
- Η σύνδεση της μουσικής με τις άλλες τέχνες και γνωστικά αντικείμενα του προγράμματος Σπουδών
- Η χρήση της μουσικής για ανάπτυξη του πνεύματος της συνεργασίας, της ευθύνης της πειθαρχίας και της επικοινωνίας, στοιχείων απαραίτητων για την κοινωνικοποίηση των παιδιών.

Η κατάκτηση των παραπάνω στόχων επιδιώκεται μέσα από μουσικές δραστηριότητες, σχεδιασμένες έτσι ώστε να συντελούν στη βιωματική προσέγγιση διαφόρων μουσικών εννοιών. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να διαρθρώνονται γύρω από τρεις άξονες μουσικών ικανοτήτων. Αυτοί είναι ο άξονας της εκτέλεσης, ο άξονας της μουσικής δημιουργίας και ο άξονας της αξιολόγησης. Στον άξονα της εκτέλεσης οι μαθητές αναπτύσσουν τις δεξιότητες και ικανότητες, που απαιτούνται για να εκτελέσουν, τραγουδώντας και παίζοντας όργανα, συνθέσεις άλλων ή και δικές τους. Στον άξονα της μουσικής δημιουργίας επιδιώκεται η γνωριμία των παιδιών με στοιχειώδεις μορφές μουσικής σύνθεσης. Τέλος, στον άξονα της αξιολόγησης οι μαθητές αναπτύσσουν τις δεξιότητες και τη γνώση που απαιτείται να έχουν ως ακροατές, καθώς και την ικανότητα να αξιολογούν συνθέσεις άλλων ή και δικές τους, διατυπώνοντας λογικές κρίσεις.

Η μουσική αγωγή για τα παιδιά της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης διακρίνεται σε δύο ηλικιακά επίπεδα. Το πρώτο περιλαμβάνει το νηπιαγωγείο και τις δύο πρώτες τάξεις του δημοτικού, ενώ το δεύτερο περιλαμβάνει τις τάξεις Γ', Δ', Ε' και ΣΤ'. Το πρόγραμμα σπουδών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση αναπτύσσεται σπειροειδώς ακολουθώντας μια εξέλιξη από το απλό στο σύνθετο, από το γνωστό στο άγνωστο.

Διάφορα επίπεδα στα οποία η μεγάλη πλειοψηφία των μαθητών αναμένεται να εργαστεί		Αναμενόμενη απόδοση για την πλειονότητα των μαθητών στο τέλος κάθε επιπέδου	
Επίπεδο 1	1-3	Ηλικία 4-8	2
Επίπεδο 2	2-5	Ηλικία 8-12	4
Επίπεδο 3	3-8	Ηλικία 12-15	7

1^οΣ ΑΞΟΝΑΣ : ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Οι μαθητές πρέπει να αναπτύξουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για να εκτελέσουν τραγουδώντας και παίζοντας όργανα δικές τους συνθέσεις αλλά και συνθέσεις άλλων με διάφορους τρόπους.

Πρέπει να είναι ικανοί να ανταποκρίνονται σε σωστά σήματα, σύμβολα, συνθήματα και οδηγίες και επίσης πρέπει να είναι σε θέση να παρουσιάζουν τις εκτελέσεις τους με συνέπεια, χαρά και επιδεξιότητα.

Απαραίτητος στόχος διδασκαλίας από τα πρώτα επίπεδα διδασκαλίας μουσικής στο Νηπιαγωγείο πρέπει να είναι η καλλιέργεια της αίσθησης της ακοής ως προς τα εξής γνωρίσματα ήχων γενικά (δηλαδή όχι μόνον μουσικών ήχων): διάκριση ύψους, διάκριση έντασης, διάκριση ηχοχρώματος, αναγνώριση πηγής παραγωγής του ήχου, αναγνώριση προέλευσης και θέσης του ήχου μέσα στον χώρο συμπεριλαμβανομένης και της εκτίμησης για την απόσταση της ηχητικής πηγής (μακριά/ κοντά).

<p>1</p> <p>(Νηπιαγωγείο, Α΄ & Β΄ τάξη Δημοτικού)</p>	<p>Εκτελούν απλά ρυθμικά και μελωδικά σχήματα με το αυτί και από σύμβολα.</p> <p>Τραγουδούν ομαδικά διάφορα τραγούδια.</p> <p>Παίζουν μια ποικιλία απλών οργάνων δείχνοντας ότι ελέγχουν σε κάποιο βαθμό τους παραγόμενους ήχους.</p> <p>Παρουσιάζουν αποτελεσματικά τις εκτελέσεις τους σε ποικίλο ακροατήριο.</p> <p>Για την γενική καλλιέργεια της αίσθησης της ακοής: να αναγνωρίζουν και να ταυτίζουν τους ήχους της φύσης, του αστικού εργασιακού περιβάλλοντος, της φωνής των ζώων και των γνωρισμάτων τους.</p>
<p>2</p> <p>(Γ΄, Δ΄ & Ε΄, ΣΤ΄ τάξεις Δημοτικού)</p>	<p>Ερμηνεύουν πιο πολύπλοκα ρυθμικά σχήματα μουσικά σύμβολα, δείχνοντας ότι κατανοούν τα στοιχεία της μουσικής σημειογραφίας.</p> <p>Τραγουδούν και να παίζουν μουσική από διάφορες εποχές και κουλτούρες (πολιτισμούς).</p> <p>Παίζουν μουσική ομαδικά εκτελώντας ένα απλό μουσικό μέρος ανεξάρτητα από μια άλλη ομάδα.</p> <p>Παρουσιάζουν εκτελέσεις με ακρίβεια είτε διευθύνοντας είτε ακολουθώντας το μαέστρο.</p> <p>Για την γενική καλλιέργεια της αίσθησης της ακοής: να αναγνωρίζουν και να ταυτίζουν τους ήχους της φύσης, του αστικού και εργασιακού περιβάλλοντος, της φωνής ζώων και των γνωρισμάτων τους και δραστηριότητες γι' αυτό τον σκοπό. Ενδεικτικές δραστηριότητες: συλλογή ήχων (μέσω μαγνητοφώνου ή άλλου μέσου ηχογράφησης) από το περιβάλλον και ταξινόμησή τους με βάση διάφορα γνωρίσματα (ένταση, πηγή προέλευσης). Αναγνώριση ήχων ως σημάτων για κάτι, π.χ. ήχου σειρήνας ασθενοφόρου για επείγουσα μεταφορά ασθενούς.</p>

2^ο ΑΞΟΝΑΣ : ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

<p>Οι μαθητές πρέπει να αναπτύξουν και να καλλιεργήσουν ικανότητες και δεξιότητες για μουσική δημιουργία. Γι' αυτό τον σκοπό χρειάζεται εξοικείωση με στοιχειώδεις μορφές μουσικής σύνθεσης με διάφορα μέσα και τρόπους.</p> <p>Πρέπει να είναι σε θέση να ηχογραφούν (μαγνητοφωνούν) τις ιδέες τους (είτε δουλειά σε εξέλιξη είτε τελειωμένη) με τα κατάλληλα μέσα.</p> <p>Στα παρακάτω η δραστηριότητα της σύνθεσης περιλαμβάνει τον αυτοσχεδιασμό και τις διασκευές.</p>	
<p>ΕΠΙΠΕΔΑ</p>	<p>ΣΤΟΧΟΙ</p> <p>Οι μαθητές θα πρέπει να :</p>
<p>1</p> <p>(Νηπιαγωγείο, Α΄ & Β΄ τάξη Δημοτικού)</p>	<p>Ερευνούν, επιλέγουν και συνδυάζουν ήχους, για να παράγουν απλές συνθέσεις.</p> <p>Καταγράφουν τη μουσική τους ,για να τη θυμούνται αργότερα, χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα μέσα για να την καταστήσουν γνωστή στους άλλους.</p>

2 (Γ´ , Δ´ & Ε´ , ΣΤ´ τάξεις Δημοτικού)	Επινοούν και να αναπτύσσουν μουσικές ιδέες με απλή δομή. Δημιουργούν και να καταγράφουν συνθέσεις, δείχνοντας ότι κατανοούν τα μουσικά σύμβολα.
--	--

3^{ΟΣ} ΑΞΟΝΑΣ : ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Οι μαθητές πρέπει να αναπτύξουν τις δεξιότητες και τη γνώση που απαιτείται να έχουν ως ακροατές, να αντιμετωπίζουν τα στοιχεία της μουσικής μέσα από ένα ευρύ φάσμα μουσικών ειδών και διαφορετικών πολιτιστικών παραδόσεων. Να κάνουν λογικές κρίσεις και να αξιολογούν εκτέλεση και συνθέσεις ανακαλώντας επίσης τη σχετική γνώση του ιστορικού και πολιτισμικού βάθους της συγκεκριμένης μουσικής. Στα υψηλότερα επίπεδα του στόχου θα πρέπει, όπου ενδείκνυται, να συσχετίζουν οι μαθητές τη μουσική που ακούν με τα σύμβολα της παρτιτούρας.	
ΕΠΙΠΕΔΑ	ΣΤΟΧΟΙ Οι μαθητές θα πρέπει να :
1 (Νηπιαγωγείο, Α´ & Β´ τάξη Δημοτικού)	Ακούν προσεκτικά διάφορα είδη μουσικής και να αναγνωρίζουν τα βασικά τους στοιχεία. Χρησιμοποιούν απλούς όρους για να μιλήσουν για τη μουσική που έχουν ακούσει, εκτελέσει και συνθέσει.
2 (Γ´ , Δ´ & Ε´ , ΣΤ´ τάξεις Δημοτικού)	Ακούν προσεκτικά μουσική, να αναγνωρίζουν τα βασικά της στοιχεία και να τα ξεχωρίζουν με αυξανόμενη ακρίβεια. Αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά και να δείχνουν κάποια γνώση για διάφορα μουσικά είδη και να αιτιολογούν τις προτιμήσεις τους χρησιμοποιώντας απλούς όρους.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής πρέπει να επικεντρωθεί στα ακόλουθα θεωρητικά και πρακτικά θέματα:

1. Προγραμματισμός Φυσικής Αγωγής.
2. Θέματα γενικής διδακτικής.
3. Βαθμολογία στη Φυσική Αγωγή.
4. Θέματα κινητικής μάθησης.
5. Θέματα διαπροσωπικών σχέσεων (εκπαιδευτικών – μαθητών).
6. Μουσικοκινητική.
7. Ψυχοκινητική.
8. Ελληνικοί Παραδοσιακοί χοροί.

ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Ο θεσμός του «Ολοήμερου Σχολείου», εφαρμόζεται τα τελευταία χρόνια σε περίπου 3600 σχολικές μονάδες. Σκοπός του είναι η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Για να μεγιστοποιήσει την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού έργου, εμπλουτίζει το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών με τη διδασκαλία επιπρόσθετων γνωστικών αντικειμένων – δραστηριοτήτων, αναβαθμίζει τη διδασκαλία των ακαδημαϊκών μαθημάτων με πολλαπλές μεθοδολογικές διδακτικές προσεγγίσεις, με τη χρήση εργαστηρίων και νέων τεχνολογιών

(βιωματικές, διερευνητικές, επικοινωνιακές, συνεργατικές κ.λπ. μορφές διδασκαλίας), καλλιεργεί τις γνωστικές, συναισθηματικές και ψυχοκοινωνικές δεξιότητες των μαθητών, διευρύνει το διδακτικό σχολικό χρόνο (λειτουργεί ως το απόγευμα), αναπλασιώνει και αναδιαρθρώνει το ρόλο και τις σχέσεις του εκπαιδευτικού με τους μαθητές του και με τους συναδέλφους του, συνεργάζεται και καλύπτει ανάγκες των εργαζομένων γονέων και ιδιαίτερα της εργαζόμενης μητέρας, με την ενισχυτική διδασκαλία και την προστασία των μαθητών.

Επομένως τα θέματα της εισαγωγικής επιμόρφωση θα πρέπει να περιλαμβάνουν:

1. Ενημέρωση για τους σκοπούς και τους στόχους της πειραματικής εφαρμογής (νεοδιόριστοι, πρωτοδιόριστοι, αναπληρωτές κ.λπ.).
2. Παιδαγωγικές και μεθοδολογικές / διδακτικές προσεγγίσεις στα επιπρόσθετα γνωστικά αντικείμενα (νέες τεχνολογίες, λαϊκός πολιτισμός, τοπική ιστορία, αισθητική αγωγή κλπ).
3. Τρόπους οργάνωσης και διαχείρισης της σχολικής τάξης και του διδακτικού χρόνου.
4. Μικροδιδασκαλίες / βιωματικά εργαστήρια για την ενισχυτική διδασκαλία (προετοιμασία για την επόμενη ημέρα), τη διαθεματικότητα και τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες).

Γ. ΓΥΜΝΑΣΙΟ - ΛΥΚΕΙΟ - ΤΕΕ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Αφετηρία, κέντρο και περιεχόμενο του θρησκευτικού μαθήματος στη Δ/θμια Εκπαίδευση είναι το πρόσωπο και το έργο του Ιησού Χριστού μέσα στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Με τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών στο γυμνάσιο επιδιώκεται η μελέτη του χριστιανισμού ως βιβλικού λόγου και ιστορίας, ως ορθόδοξης χριστιανικής παράδοσης και ως πολιτιστικής έκφρασης και παρουσίας μέσα στο σύγχρονο κόσμο. Η ερμηνευτική μέθοδος κατά τη συνάντηση των μαθητών με τα μορφωτικά αγαθά από την Αγία Γραφή, τους Πατέρες, τη ζωντανή παράδοση της Εκκλησίας, καθώς και από κάθε πρόσφορο συγγενή χώρο είναι ανάγκη να συνδυάζεται με την αξιοποίηση των προσωπικών εμπειριών και δυνατοτήτων των μαθητών στο πλαίσιο ενός δημιουργικού διαλόγου. Η διδασκαλία του μαθήματος αναντίρρητα έχει βασικά γνωσιολογικό χαρακτήρα. Καθώς όμως το περιεχόμενό του δεν μπορεί να «προσφέρεται» ως απλή πληροφορία, είναι αναγκαίο η μέθοδος να ξεκινάει από εμπειρίες και βιώματα των μαθητών, να δημιουργεί ευκαιρίες για ενεργοποίηση και προβληματισμό, χωρίς να προσφέρει έτοιμες απαντήσεις και θέσεις, να δίνει δηλαδή ευκαιρίες για διερεύνηση και ανακάλυψη από τους ίδιους τους μαθητές. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για μια ενεργητική μάθηση με ανακάλυψη. Επίσης, καθώς είναι απαραίτητη η διαλογική συζήτηση, ενδείκνυται η συνεργασία, η συνδιαμόρφωση, η εφαρμογή της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας και η αντίστοιχη οργάνωση της τάξης, καθώς και η πραγματοποίηση δραστηριοτήτων.

Στο λύκειο το μάθημα οφείλει:

- Να ανοίγει στους μαθητές το παράθυρο της γνώσης, πληροφόρησης και εμπάθυνσης στο περιεχόμενο της χριστιανικής παράδοσης και στην εμπειρία της συνάντησης αυτής της παράδοσης με τον πολιτισμό γενικότερα.
- Να καλεί τους νέους σε διαλεκτική προσέγγιση της χριστιανικής παράδοσης, προσφέροντάς τους την απαραίτητη πληροφόρηση για θρησκευόμενα και φιλοσοφικές αντιλήψεις, ώστε ελεύθερα να αποφασίσουν αν τους αφορά η βίωση της αλήθειας που κομίζει η ορθόδοξη χριστιανική παράδοση.
- Να μην αγνοεί ότι τα Θρησκευτικά είναι μάθημα γνώσης και όχι κατήχησης και προσηλυτισμού.

- Να σέβεται την προσωπικότητα των μαθητών, τις έντονες σ' αυτή την ηλικία φιλοσοφικές, υπαρξιακές και θρησκευτικές αναζητήσεις, καθώς και τους οραματισμούς του, έχοντας ως απαρέγκλιτη προϋπόθεση την ελευθερία της ευαγγελικής κλήσης.
- Να προσεγγίζει τα θέματα που σχετίζονται με την πίστη, τη θρησκεία, τον θεό και την ηθική, λαμβάνοντας υπόψη το νοητικό και υπαρξιακό επίπεδο των μαθητών, τις αυξημένες ευαισθησίες και συναισθηματικές μεταπτώσεις της ηλικίας τους, τα προβλήματα και τις ανάγκες τους (εκρηκτικότητα σεξουαλικής αφύπνισης, προβλήματα στις κοινωνικές και διαφυλικές σχέσεις, αγωνία επαγγελματικής αποκατάστασης κ.ά.).

Όποια διδακτική μέθοδο και αν εφαρμόζουμε για την επίτευξη των γενικών σκοπών του μαθήματος κάθε λυκειακής τάξης ή των ειδικών στόχων κάθε επιμέρους διδακτικής ενότητας, η διδασκαλία δεν μπορεί παρά να έχει χριστοκεντρικό και μαθητοκεντρικό χαρακτήρα, προσαρμοσμένο στην ηλικία των μαθητών, στις δυνατότητες και στις ανάγκες τους.

Το μάθημα στα ΤΕΕ, σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα και το βιβλίο που γράφτηκε με βάση αυτό, είναι μονόωρο και διδάσκεται μόνο στην Α' τάξη του 1^{ου} Κύκλου. Το περιεχόμενό του προσφέρεται και προσιδιάζει εξατομικευμένα στην ηλικία και στην εξειδικευμένη εκπαίδευση των μαθητών στους οποίους απευθύνεται και προβάλλει την Ορθοδοξία ως πρόταση ζωής και νοηματοδότησης του πολιτισμού.

Αρχίζει με την αναζήτηση του απόλυτου, της αλήθειας, προχωρεί με τα θρησκευόμενα και παραθρησκευόμενα και, προοδευτικά, καταλήγει στην Ορθοδοξία. Αυτή η εξελικτική-πυραμοειδής ταξινόμηση του περιεχομένου εξυπηρετείται περισσότερο από το διάλογο και την επαγωγική μέθοδο ως μορφές διδασκαλίας. Η διδακτική αφορμή σχετίζεται με ζητήματα υπαρξιακού προβληματισμού και με προβλήματα που δημιουργεί το τεχνοκρατούμενο περιβάλλον. Η διαλογική μορφή διδασκαλίας στο εκπαιδευτικό περιβάλλον είναι απαραίτητη για τη βελτίωση των εκφραστικών μέσων των μαθητών, αξιοποιώντας ιδέες και σύγχρονες τάσεις θεώρησης του κόσμου και της ζωής.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στη διδακτική των Αρχαίων Ελληνικών, πρωτότυπο και μετάφραση, προέχει η ευαισθητοποίηση των επιμορφουμένων στα χαρακτηριστικά του κάθε γραμματειακού είδους και στον ιδιαίτερο τρόπο προσέγγισης που απαιτείται, έτσι όπως καταγράφονται στα αντίστοιχα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (Α.Π.Σ) και τις Οδηγίες των φιλολογικών μαθημάτων.

ΑΡΧΑΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ

Στο γυμνάσιο η μέθοδος διδασκαλίας των Αρχαίων Ελληνικών από το πρωτότυπο είναι κειμενοκεντρική, η οποία εστιάζεται στην κατανόηση του περιεχομένου και στην αναγκαία γι' αυτό το σκοπό λεξιλογική εξομάλυνση, γραμματική και συντακτική επεξεργασία και την άσκηση στην άμεση και βιωματική κατανόηση του αρχαίου κειμένου (αρχαιογλωσσία, αρχαιογνωσία). Επιδιώκεται, επίσης, ο συσχετισμός των κοινών δομικών στοιχείων, αλλά και των διαφορών, μεταξύ της αρχαίας και της νέας ελληνικής γλώσσας.

Στο λύκειο η διδακτική μέθοδος είναι κειμενοκεντρική-ερμηνευτική προσαρμοζόμενη στο γραμματειακό είδος του κειμένου. Το κείμενο αποτελεί κέντρο του ενδιαφέροντός μας και αντιμετωπίζεται ως οργανικό σύνολο του οποίου τα μέρη φωτίζονται και ερμηνεύονται αμοιβαία. Το διδακτικό σχήμα είναι: συνολική θεώρηση του κειμένου, θεματικά κέντρα και δομή, αναλυτική διερεύνηση περιεχομένου και μορφής, και, τέλος, συνολική συνθετική εκτίμηση των ουσιαστών στοιχείων του κειμένου.

ΑΡΧΑΙΑ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η διδακτική μέθοδος διαφοροποιείται ανάλογα με το γραμματειακό είδος, το οποίο αντιμετωπίζεται ως νέο λογοτεχνικό κείμενο από μετάφραση.

Η ερμηνευτική διαδικασία στηρίζεται στην αντίληψη ότι το κείμενο αποτελεί οργανικό σύνολο και αρχίζει από τη γενική θεώρηση του όλου. Επισημαίνονται τα θεματικά κέντρα και η δομή και διερευνάται το περιεχόμενο και η μορφή. Το κείμενο εντάσσεται στο κοινωνικό/πολιτικό/πολιτισμικό πλαίσιο δημιουργίας του. Η ενδοκειμενική ερμηνεία ενισχύεται με διακειμενικές αναφορές, με διεπιστημονική σύνδεση με άλλα γνωστικά αντικείμενα και με την υποστήριξη από κατάλληλο εποπτικό υλικό.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Η μέθοδος προσέγγισης είναι ερμηνευτική και στηρίζεται στη συνεξέταση μορφής και περιεχομένου. Χρήσιμη είναι η γνώση και η αξιοποίηση των θεωριών της λογοτεχνίας ανάλογα με το λογοτεχνικό είδος και πάντα «σε συνομιλία» με το κείμενο. Η διδασκαλία αποσκοπεί στην κατανόηση του κειμένου με την ανάλυση των επιμέρους στοιχείων του και με άξονα το ίδιο το κείμενο (κειμενοκεντρική μέθοδος). Λαμβάνεται υπόψη το κειμενικό είδος (ποιητικό ή πεζό), αναδεικνύεται ο διεπιστημονικός και διαπολιτισμικός χαρακτήρας του μαθήματος και γίνεται ένταξη του κειμένου στο ιστορικό του πλαίσιο. Στη διδακτική προσέγγιση τον πρώτο ρόλο τον έχει ο αναγνώστης και η ανάγνωσή του, η οποία δεν μπορεί να παρανοεί το κείμενο, καθώς η ερμηνευτική προσέγγιση ξεκινάει από το κείμενο και καταλήγει στο κείμενο.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Με το δεδομένο ότι η γλώσσα είναι επικοινωνιακό, κοινωνικό και πολιτιστικό προϊόν, η καταλληλότερη μέθοδος είναι η επικοινωνιακή (λειτουργική), η οποία μπορεί να στηρίζεται σε ποικίλες προσεγγίσεις (ομαδοσυνεργατική, μέθοδος σχεδίων εργασίας κ. ά.) με στόχο τη βελτίωση της επικοινωνιακής γλωσσικής ικανότητας του μαθητή και της χρήσης της γλώσσας. Στο γυμνάσιο ολοκληρώνεται το γραμματικοσυντακτικό σύστημα της γλώσσας με έμφαση στο «ακούω, κατανοώ, μιλώ και γράφω» και η εισαγωγή του μαθητή στα κειμενικά είδη, στοιχεία που μελετώνται πάντα σε σχέση με τα κείμενα.

Στο λύκειο δίνεται έμφαση στα κειμενικά είδη, στα επίπεδα ύφους και στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου με κατάλληλο και πλούσιο λεξιλόγιο. Αν διαπιστωθεί αδυναμία στο γραμματικοσυντακτικό σύστημα, στην ορθογραφία και τη στίξη, ο εκπαιδευτικός με κατάλληλες διδακτικές διαδικασίες καλύπτει τα κενά.

Ιδιαίτερα πρέπει να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε όλα τα σχολεία της χώρας, σε όλες τις βαθμίδες και σε όλους τους τύπους, ώστε ο εκπαιδευτικός να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει ανάλογα προβλήματα, όπως εκείνα των παλιννοστούντων, των αλλοδαπών και των οικονομικών μεταναστών, δηλαδή η γλωσσική διδασκαλία σε γυμνάσιο και λύκειο οργανώνεται ανάλογα με το μαθητικό πληθυσμό της τάξης (επίπεδα γλωσσομάθειας και κλιμακούμενης δυσκολίας ασκήσεις).

ΓΛΩΣΣΑ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΕΕ

Ιδιαίτερα στα Τ.Ε.Ε., που οι διατιθέμενες ώρες είναι λίγες και γίνεται συνδιδασκαλία γλώσσας και λογοτεχνίας, καλύπτονται τα κενά που εντοπίζονται στο σύστημα της γλώσσας, στην ορθογραφία και τη στίξη, ενώ παράλληλα καλλιεργείται το λεξιλόγιο και μάλιστα το ειδικό με χρήση κατάλληλων κειμένων, χωρίς να υποβαθμίζεται ο ρόλος της λογοτεχνίας και η συμβολή της στη γλωσσική διδασκαλία και την αισθητική απόλαυση. Κοινό γνώρισμα όλων των προσεγγίσεων είναι η αξιοποίηση διαφόρων κειμένων προφορικού και γραπτού

λόγου και η άσκηση του μαθητή στην κατάλληλη χρήση της γλώσσας ανάλογα με τις περιστάσεις επικοινωνίας.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Η διδασκαλία της Ιστορίας στη Δ/θμια εκπαίδευση επιδιώκει για τους μαθητές, πέρα από τις απαραίτητες ιστορικές γνώσεις, την οικείωση του ειδικού λεξιλογίου της ιστορικής επιστήμης, την πολύπλευρη προσέγγιση και κριτική επεξεργασία των ιστορικών πηγών, τη διαμόρφωση πνεύματος μετριοπάθειας, ανοχής και σεβασμού στο διαφορετικό, καθώς επίσης τη συνειδητοποίηση της προσωπικής τους ευθύνης για την πορεία της κοινωνίας μέσα στην οποία ζουν. Η σύγχρονη διδακτική του μαθήματος, επομένως, για να εξυπηρετήσει τους σκοπούς αυτούς είναι σκόπιμο να ακολουθεί σύνθετες μεθόδους οι οποίες συνδυάζουν και απαιτούν πλουραλιστικές προσεγγίσεις του αντικειμένου. Συνεπώς, η εισαγωγική επιμόρφωση θα πρέπει να προσαρμοστεί στις σύγχρονες απαιτήσεις της διδακτικής του γνωστικού αντικειμένου. Γίνεται έτσι κατανοητό ότι απαιτείται, παράλληλα με την αφήγηση, η χρήση μεθόδων οι οποίες προάγουν την διερευνητική / ανακαλυπτική μάθηση, μέσω της ευρείας αξιοποίησης του γραπτού (κείμενο, χάρτης, εικόνα, πίνακας) και του ηλεκτρονικού (πλοήγηση στο διαδίκτυο, λογισμικό ιστορίας) υποστηρικτικού υλικού. Παράλληλα με τη διδασκαλία της Γενικής Ιστορίας καθιερώθηκε και η διδασκαλία της Τοπικής Ιστορίας, η οποία αποτελεί το κατ' εξοχήν πεδίο εφαρμογής μεθόδων διερευνητικής μάθησης και ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας (στο πλαίσιο της ανάληψης σχεδίων εργασίας ή projects από τους μαθητές). Μέσω της διδασκαλίας της Τοπικής Ιστορίας, εξάλλου, κατανοείται από τους μαθητές και η αξία της Προφορικής Ιστορίας για την παραγωγή της ιστορικής γνώσης. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην ένταξη της αξιοποίησης των πηγών στη διδακτική διαδικασία. Σε σχέση επίσης με τη διδακτική αξιοποίηση των γραπτών πηγών, επιβάλλεται να κατανοηθεί ότι είναι λανθασμένη η προσέγγιση οποιασδήποτε γραπτής ιστορικής πηγής ως αποκλειστικά γλωσσικού κειμένου.

Ειδικότερα στα Τ.Ε.Ε., οι μαθητές των οποίων ενδιαφέρονται για θέματα Τέχνης και Τεχνολογίας, πρέπει να ληφθεί μέριμνα κατά την επιμόρφωση, ώστε οι επιμορφούμενοι να ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των μαθητών ως προς τη γνώση και κατανόηση της σχέσης που έχει η εξέλιξη της τεχνολογίας με τις εκάστοτε ιστορικές συνθήκες.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Η διδασκαλία του μαθήματος της φιλοσοφίας έχει σκοπό να κατανοήσουν οι μαθητές την ιδιοτυπία, τη μέθοδο και τη σπουδαιότητα της φιλοσοφίας ως πνευματικής επίδοσης. Οι μαθητές πρέπει να εξοικειωθούν με τους όρους και τις έννοιες της φιλοσοφίας, αλλά και με ιδέες που αναφέρονται στον κοινωνικό, επιστημονικό και πνευματικό βίο. Παράλληλα, ο στόχος είναι να προσεγγίσουν τα μεγάλα ερωτήματα που διατυπώνει ανέκαθεν ο άνθρωπος για την ύπαρξή του και το νόημα της και να δουν με κριτικό μάτι τις απαντήσεις που δόθηκαν κατά καιρούς σε αυτά. Τέλος, καλό είναι να αξιοποιούνται διδακτικά και να τονίζονται τα σημεία διαθεματικής και διεπιστημονικής επικάλυψης από άλλα αντικείμενα που διδάσκονται οι μαθητές/τριες (ιστορία, λογοτεχνία, θετικές επιστήμες).

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ – ΛΥΚΕΙΟΥ – ΤΕΕ

Οι σύγχρονες αντιλήψεις σχετικά με τη διδασκαλία και μάθηση των Μαθηματικών θεωρούν ότι τα Μαθηματικά δεν αποτελούν μόνο ένα σύστημα γνώσεων, αλλά και μια διαδικασία οργάνωσης και τεκμηρίωσης αυτών των γνώσεων. Αν δεχτούμε, επομένως, ότι η διδασκαλία των Μαθηματικών δεν αφορά μόνο την απόκτηση γνώσεων και την κατάκτηση ενός συγκεκριμένου επιπέδου ικανοτήτων, αλλά περιλαμβάνει και διαδικασίες μάθησης που καλύπτουν τις διαστάσεις που αναφέρονται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, οι στόχοι της μαθηματικής εκπαίδευσης εκφράζονται πληρέστερα με όρους δραστηριοτήτων, παρά με

όρους παρατηρήσιμων συμπεριφορών. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι μια διαδικασία μάθησης που στηρίζεται σε επεξεργασία δραστηριοτήτων δεν θα οδηγήσει και σε κάποια «προϊόντα» μάθησης.

Με βάση τα προηγούμενα προκύπτει ότι για κάθε τάξη η διδασκαλία των Μαθηματικών πρέπει να οργανωθεί στη βάση της συνύπαρξης ενός σχεδιασμού κατάλληλων και πλούσιων δραστηριοτήτων και ενός προγραμματισμού μιας επιθυμητής τελικής συμπεριφοράς. Θα πρέπει όμως να λαμβάνεται πάντοτε σοβαρά υπόψη η γενική παραδοχή ότι οι μαθητές δεν πρέπει να είναι παθητικοί δέκτες πληροφοριών, αλλά να μαθαίνουν μαθηματικά χτίζοντας ενεργητικά τη νέα γνώση από τις εμπειρίες τους και την προηγούμενη γνώση.

Επίσης, είναι σημαντικό να παρέχονται στους μαθητές δικλίδες ασφαλείας στην αναζήτηση της γνώσης και στην εννοιολογική κατανόηση αυτής. Αυτό σημαίνει οι μαθητές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα πολλαπλής προσέγγισης μιας έννοιας όπως:

α) Μέσω διαφόρων τύπων αναπαραστάσεων (συμβολικά, με γραφικές παραστάσεις, με πίνακες, με γεωμετρικά σχήματα).

β) Με τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

γ) Με την επίλυση προβλημάτων της καθημερινής ζωής και άλλων γνωστικών αντικειμένων.

δ) Με διαθεματικό - διεπιστημονικό τρόπο.

ε) Με αναφορά στην Ιστορία των Μαθηματικών (η Ιστορία των Μαθηματικών είναι ένα πεδίο πλούσιο σε ιδέες για τη διδακτική προσέγγιση μιας έννοιας).

Λεπτομέρειες για τους τρόπους και τις μεθόδους διδασκαλίας μπορεί ο διδάσκων να βρει στο τεύχος των οδηγιών για τη διδασκαλία των Μαθηματικών στο γυμνάσιο και στο λύκειο.

Ειδικότερα στα Τ.Ε.Ε., λόγω του χαρακτήρα των γνωστικών αντικειμένων και των ενδιαφερόντων των μαθητών, η διδασκαλία των Μαθηματικών θα πρέπει να είναι προσανατολισμένη περισσότερο στις εφαρμογές των Μαθηματικών και να αποφεύγεται η διδασκαλία θεωρητικών θεμάτων.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η διδασκαλία του μαθήματος στο γυμνάσιο έχει γνωσιολογικό χαρακτήρα και εστιάζεται σε βασικές έννοιες της Φυσικής. Οι μαθητές στην καθημερινή ζωή τους έχουν βιώσει εμπειρίες και καταστάσεις που περιέχουν πολλές από τις έννοιες που θα διδαχθούν. Συχνά όμως οι αντιλήψεις των μαθητών έρχονται σε αντίθεση με την επιστημονική περιγραφή. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να προκαλεί ερωτήματα, ώστε να εξερευνά τις εναλλακτικές απόψεις των μαθητών και να τους καθοδηγεί στην ανακάλυψη της σωστής εξήγησης των φαινομένων μέσω της ορθής χρήσης των εννοιών. Για το σκοπό αυτό τονίζεται ο θεμελιώδης ρόλος του πειράματος. Το πείραμα αποτελεί τη μεθοδολογία της Φυσικής, ώστε οι μαθητές να αντιλαμβάνονται τη σωστή χρήση των εννοιών για την εξήγηση των φυσικών φαινομένων ενώ ταυτόχρονα ευνοείται και ο διερευνητικός χαρακτήρας του μαθήματος. Για το σκοπό αυτό οι μαθητές θα πρέπει να έρθουν σε επαφή με το εργαστήριο, ώστε να χρησιμοποιήσουν τις συσκευές και τα όργανα που διατίθενται.

Ιδιαίτερο βάρος πρέπει επίσης να δοθεί στην συνειδητοποίηση από το μαθητή της γνωστικής του πορείας.

Η χρήση των νέων τεχνολογιών δίνει τη δυνατότητα για την μοντελοποίηση μη παρατηρήσιμων φυσικών διαδικασιών (ιδιαίτερα στο μικροσκοπικό επίπεδο).

Οι νέες τεχνολογίες δίνουν τη δυνατότητα επίσης και για διαφορετικές συμβολικές αναπαραστάσεις φυσικών μεγεθών που περιγράφουν τα φυσικά φαινόμενα και, συχνά, δεν είναι άμεσα παρατηρήσιμα (π.χ. τα διανύσματα).

Η διδασκαλία της Φυσικής στο γυμνάσιο στοχεύει, επομένως, στα παρακάτω σημεία:

- Να φέρει τον μαθητή σε επαφή με τα θεμελιώδη φυσικά μεγέθη και τις βασικές έννοιες καθώς και στον χειρισμό τους, χρησιμοποιώντας τις μαθηματικές γνώσεις, που γνώρισε σε προηγούμενες τάξεις.
- Να εξοικειώσει σταδιακά το μαθητή με τη μικροσκοπική δομή της ύλης και τις σχέσεις μεταξύ των μικροσκοπικών και μακροσκοπικών ιδιοτήτων και μεγεθών της ύλης.
- Να μπορεί ο μαθητής να ερμηνεύει απλά φυσικά φαινόμενα, χρησιμοποιώντας τόσο την έννοια της δύναμης όσο και την έννοια της ενέργειας και τις ενεργειακές μεταβολές.
- Να εθίσει τον μαθητή να χρησιμοποιεί τη Φυσική, για να ερμηνεύει φαινόμενα της καθημερινότητας και να αντιλαμβάνεται πώς λειτουργούν απλές συσκευές καθημερινής χρήσης.
- Να κατανοήσει ο μαθητής ότι πρέπει να χρησιμοποιεί γνώσεις από την Φυσική, ώστε να στέκεται κριτικά απέναντι σε κοινωνικά προβλήματα, όπως η ρύπανση του περιβάλλοντος, η χρήση της πυρηνικής ενέργειας, η εξοικονόμηση πόρων κ.λπ.
- Να έλθει ο μαθητής σε πρώτη επαφή με το εργαστήριο, ώστε να αρχίσει να αντιλαμβάνεται ότι το πείραμα αποτελεί την μεθοδολογία της Φυσικής. Με την πειραματική διαδικασία ενεργοποιείται και η συνεργατική μάθηση, ενώ αναδεικνύονται συναφείς δεξιότητες, όπως ο έλεγχος της υπόθεσης και του θεωρητικού μοντέλου, η γενίκευση των συμπερασμάτων κ.λπ.
- Να έλθει ο μαθητής σε πρώτη επαφή με τα διαθέσιμα λογισμικά και μέσα από τις επιλογές των παραμέτρων του λογισμικού να καθοδηγείται στη σωστή χρήση των εννοιών της Φυσικής.
- Να χρησιμοποιηθούν οι Νέες Τεχνολογίες για τη δημιουργία προσομοιώσεων από τον εκπαιδευτικό ή/και τους μαθητές για αυθεντικές / πραγματικές καταστάσεις.
- Να αναπτύσσουν οι μαθητές σταδιακά την ικανότητα της επιστημονικής μεθοδολογίας, της διερεύνησης και επίλυσης προβλημάτων, ώστε να αποκτήσουν μια διά βίου σχέση μάθησης με τη Φυσική.

Η διαθεματική προσέγγιση απαιτείται για να γίνει αντιληπτό η διασύνδεση της Φυσικής με τον πραγματικό κόσμο. Ο σκοπός του προγράμματος είναι να προβληθούν και να διαχυθούν οι έννοιες της διαθεματικότητας. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να δοθεί έμφαση και στη γνώση και στη γνωστική δομή του αντικειμένου, αλλά και στις δεξιότητες που απαιτούνται και περιγράφονται στο Δ.Ε.Π.Π.Σ.

ΦΥΣΙΚΗ ΛΥΚΕΙΟΥ

Στο λύκειο εισάγονται αξιωματικά οι θεωρίες που οι μαθητές γνώρισαν στις προηγούμενες τάξεις.

Η αξιωματική θεμελίωση απαιτεί:

1. Τη χρήση βασικών εννοιών από τα Μαθηματικά που θα πρέπει να εισάγονται στην αρχή μαθήματος από τον εκπαιδευτικό.
2. Την ένταξη των εννοιών που έχουν διδαχθεί στις προηγούμενες τάξεις στο πλαίσιο της αξιωματικής θεμελίωσης της Φυσικής.
3. Τη συνδυαστική προσέγγιση για τη λύση προβλημάτων (π.χ. την κινηματική και ενεργειακή προσέγγιση).

4. Την επίλυση προβλημάτων αντίστοιχων με το σχολικό εγχειρίδιο προεκτείνοντας αυτά, ώστε να συνδυάζουν όσο το δυνατόν περισσότερες γνωστικές δομές του αντικειμένου.

Ειδικότερα, έμφαση πρέπει να δοθεί σε έννοιες που δεν αναφέρονται στη θεωρία αλλά υπάρχουν στα προβλήματα του σχολικού εγχειριδίου (π.χ. ρυθμός μεταβολής της κινητικής ενέργειας κ.λπ)

Ειδικότερα, η διδασκαλία της Φυσικής στο λύκειο επιδιώκει:

- Να φέρει σε πρώτη επαφή το μαθητή με την αξιωματική θεμελίωση της Φυσικής (νόμοι του Νεύτωνα, ηλεκτρομαγνητική θεωρία, θερμοδυναμικά αξιώματα κ.ά.) και να αντιληφθεί ο μαθητής τη διασύνδεση της αξιωματικής θεμελίωσης με τις Φυσικές Θεωρίες και τα φυσικά μεγέθη που γνώρισε στο γυμνάσιο.
- Να αρχίσει ο μαθητής να χρησιμοποιεί, συστηματικότερα από ό,τι στο γυμνάσιο, το μικρόκοσμο για να ερμηνεύει μακροσκοπικά φαινόμενα.
- Να φέρει σε πρώτη επαφή το μαθητή με τις αντιλήψεις, τους νόμους και τις αρχές της νεότερης Φυσικής.
- Να δώσει τη δυνατότητα στο μαθητή να ερμηνεύει συνθετότερα φαινόμενα της καθημερινότητας από αυτά που μπορούσε να ερμηνεύσει με τις γνώσεις που απόκτησε στο γυμνάσιο.
- Να μάθει στο μαθητή την πειραματική διαδικασία.

Για να είναι αποδοτική η διδασκαλία ο εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει:

- Ποικιλία θεωριών μάθησης.

Επισημαίνεται, βέβαια, ότι δεν υπάρχει θεωρία μάθησης που να είναι πανάκεια. Ανάλογα με το θέμα, το επίπεδο και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών και της τάξης μπορεί να αξιοποιηθούν τόσο «παραδοσιακές» όσο και πιο «σύγχρονες» μέθοδοι. Είναι δυνατό κατά περίπτωση να γίνεται συνδυασμός δύο ή περισσότερων μεθόδων μάθησης. Είναι σημαντικό κατά την διδασκαλία να λαμβάνονται υπόψη οι προαπαιτούμενες γνώσεις των μαθητών ως βάση για την οικοδόμηση της μάθησης. Στόχος είναι η ενεργός συμμετοχή των μαθητών στη διαδικασία μάθησης και η μετατροπή των εμπειριών της ζωής τους σε εμπειρία γνώσης, δεξιοτήτων και αξιών.

- Τις νέες τεχνολογίες και ειδικότερα:

α) Εκπαιδευτικά λογισμικά για την μοντελοποίηση φαινομένων του μικρόκοσμου αλλά και για την κατανόηση του χαρακτήρα (μονόμετρο, διανυσματικό) και του τρόπου χρήσης ορισμένων φυσικών μεγεθών. Επισημαίνεται ότι εκπαιδευτικό λογισμικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προσομοίωση πειραμάτων, όταν δεν υπάρχει η δυνατότητα χρήσης πραγματικών εργαστηριακών διατάξεων ή σε περιπτώσεις που το πείραμα εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την ασφάλεια των μαθητών.

β) Το διαδίκτυο για να επισκεφτεί εξειδικευμένες πύλες (ΝΑΣΑ, CERN κ.ά.) ή για να αντλήσει πληροφορίες για κάποιο θέμα που πρόκειται να διδάξει.

- Το πείραμα επίδειξης ώστε οι μαθητές να βιώσουν τα φυσικά φαινόμενα.

Η διδασκαλία της Φυσικής μπορεί να βοηθήσει το μαθητή για αποκτήσει και να βελτιώσει κοινωνικές δεξιότητες όπως την ικανότητά του να συνεργάζεται για την αποδοτική παραγωγή κάποιου έργου (εργαστηριακή άσκηση κατά ομάδες), την ικανότητα να παρουσιάζει τα αποτελέσματα της εργασίας του, να διατυπώνει με σαφήνεια τις απόψεις του κ.ά.

ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΣΤΗ ΦΥΣΙΚΗ

Οι εργαστηριακές ασκήσεις στον γυμνάσιο στοχεύουν στο να μάθει ο μαθητής να μετράει Φυσικά μεγέθη (μέτρηση μήκους, θερμοκρασίας) και να επαληθεύει ή να ανακαλύπτει Φυσικούς νόμους (νόμοι της κίνησης, νόμος του Ομ), ενώ στο Λύκειο στο να μάθει ο μαθητής να χρησιμοποιεί τους νόμους της Φυσικής για να μετράει συντελεστές ή τιμές μεγεθών (δεν επαληθεύει το νόμο του Hook, αλλά τον χρησιμοποιεί για να μετρήσει την σταθερά ενός ελατηρίου, δεν επαληθεύει τον νόμο του Ομ, αλλά τον χρησιμοποιεί για να μετρήσει το θερμικό συντελεστή αντιστάσεως ενός υλικού). Για τις μετρήσεις και την καταγραφή των τιμών των φυσικών μεγεθών σε μια εργαστηριακή άσκηση μπορεί να χρησιμοποιηθούν παραδοσιακά όργανα ή συγχρονικές διατάξεις με αισθητήρες, ιδίως στις περιπτώσεις που οι τιμές των μεγεθών μεταβάλλονται ταχύτατα (φαινόμενα επαγωγής). Τονίζουμε ότι οι εργαστηριακές ασκήσεις συμβάλλουν σημαντικά στην κατανόηση της χρήσης της επιστημονικής μεθοδολογίας.

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Κατά τον σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών για τα Βιολογικά μαθήματα θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η απόκτηση ουσιαστικής γνώσης από το μαθητή είναι αδύνατη, αν δε στηρίζεται σε προηγούμενες γνώσεις, εμπειρίες και βιώματά του. Η προσέγγιση της γνώσης πρέπει να γίνεται με ενεργητικό τρόπο. Η διδακτική πορεία θα πρέπει να βασίζεται στην αυτενέργεια του μαθητή, ο οποίος θα πρέπει να παρακινείται από τον καθηγητή να προσδιορίζει και να αξιολογεί διάφορες πηγές και μέσα απόκτησης της γνώσης. Πρέπει να γίνεται προσπάθεια να συνδυάζεται η θεωρία με την πράξη, ενώ η πληροφόρηση να παρέχεται με εποπτικό τρόπο και να στοχεύει κυρίως στην απόκτηση δεξιοτήτων και κριτικής σκέψης.

Η μελέτη της Βιολογίας σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες αρθρώνεται με βάση τα βιολογικά συστήματα, η μελέτη των οποίων πρέπει να είναι ολιστική. Έννοιες που αναδεικνύονται από τη μελέτη των βιολογικών συστημάτων είναι: η διάκριση, η διαφοροποίηση, η σχέση δομής και λειτουργίας των μερών τους, η αλληλεξάρτηση, η ισορροπία. Μελετώντας την ισορροπία των βιολογικών συστημάτων αναδεικνύονται οι έννοιες της μεταβολής και της προσαρμογής, ενώ σταδιακά εισάγονται οι έννοιες της κληρονομικότητας και της εξέλιξης. Οι έννοιες αυτές, θεμελιώδεις για τη διδασκαλία της Βιολογίας, μπορούν να συμβάλλουν και στη διαθεματική προσέγγιση τη γνώσης.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Βιολογία, μέσω των εφαρμογών της, σχετίζεται με όλους τους τομείς του κοινωνικού περιβάλλοντος. Το γεγονός αυτό μπορεί να αξιοποιηθεί για να προκληθεί το ενδιαφέρον του μαθητή και να εξασφαλιστεί η ενεργός συμμετοχή του στη μελέτη με τη μέθοδο project επιλεγμένων θεμάτων, μέσω των οποίων επιδιώκεται η οριζόντια σύνδεση και η ανάδειξη των σχέσεων μεταξύ της Βιολογίας και των άλλων Φυσικών Επιστημών ή άλλων γνωστικών περιοχών.

Στη διδασκαλία της Βιολογίας η ερμηνεία των βιολογικών φαινομένων επιχειρείται με δυο εναλλακτικές αλλά παράλληλες μεταξύ τους μεθόδους, στο συνδυασμό των οποίων οφείλεται το σύνολο των επιστημονικών ανακαλύψεων στο χώρο της Βιολογίας. Η μία μέθοδος ερμηνεύει τα βιολογικά φαινόμενα με αναγωγή στις ιδιότητες των ατόμων και των μορίων της ύλης, δηλαδή μελετά τα βιολογικά συστήματα με βάση τις ιδιότητες των μερών τους. Χάρη σ' αυτήν έγινε δυνατή η κατανόηση του φαινομένου της ζωής στη βάση της φυσικοχημικής του διάστασης. Ταυτόχρονα όμως η Βιολογία προκειμένου να εξετάσει συστήματα με υψηλό βαθμό οργάνωσης, προσφεύγει σε ένα είδος μελέτης, στο οποίο τα μέρη διατηρούν την αυτονομία τους και συνεξετάζονται στην αλληλεπίδρασή τους. Η μέθοδος αυτή που μπορεί να χαρακτηριστεί ως ολιστική έχει προσφέρει αρκετές γνώσεις στο χώρο της γενετικής, της εξέλιξης και της οικολογίας. Τα παραπάνω προσδιορίζουν, ως ένα βαθμό, και τη μέθοδο διδασκαλίας των σχετικών αντικειμένων.

Οι μέθοδοι διδασκαλίας που συνήθως χρησιμοποιούνται κατά περίπτωση ή και σε συνδυασμό μεταξύ τους με ικανοποιητικά αποτελέσματα είναι οι ακόλουθες:

- Διαδικασία μάθησης μέσω της διερεύνησης και της ανακάλυψης (ενεργητική προσέγγιση της γνώσης). Είναι μια στρατηγική μάθησης την οποία συνθέτουν διαδικασίες παρατήρησης και διερεύνησης, σύγκρισης γεγονότων, επίλυσης προβλήματος, επαγωγικού ή παραγωγικού συλλογισμού κ.λπ. Εστιάζεται κυρίως στη δραστηριοποίηση του μαθητή και στηρίζεται στην αρχή ότι η αφομοίωση των παραπάνω διαδικασιών από τον μαθητή συμβάλλει στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης.
- Επισκέψεις στο φυσικό περιβάλλον (φυσικό και κοινωνικό). Η επαφή με το περιβάλλον εξασφαλίζει άμεση πληροφόρηση και ένα σημαντικό απόθεμα διδακτικού υλικού που μπορεί να αξιοποιηθεί με ποικίλους τρόπους.
- Επιδείξεις με τη βοήθεια κατάλληλου εποπτικού υλικού. Με διαφάνειες για ανακλαστικό προβολέα, σλαϊντς, προπλάσματα, έτοιμα παρασκευάσματα, βιντεοταινίες κ.ά. προκαλείται το ενδιαφέρον των μαθητών, εστιάζεται η προσοχή τους και είναι πιο εύκολο να κατανοήσουν τη δομή και τον τρόπο λειτουργίας των οργανωμένων φυσικών, χημικών και βιολογικών συστημάτων και δομών από το πιο χαμηλό επίπεδο μέχρι το πιο σύνθετο.
- Συζήτηση – διάλογος με τους μαθητές. Μέσα από τη συζήτηση δίνεται η δυνατότητα στον μαθητή να προβληματίζεται, να συμπεραίνει και να διατυπώνει τις απόψεις του, με αποτέλεσμα να διευκολύνεται η συμμετοχή του.
- Πραγματοποίηση πειραμάτων. Το πείραμα ταιριάζει στη φύση του μαθητή και τον ικανοποιεί. Τον βοηθά να σκέπτεται, να υποθέτει, να παρατηρεί, να συγκρίνει, να καταλήγει σε συμπεράσματα και να επαληθεύει, εθιζόμενος έτσι στην επιστημονική μεθοδολογία. Προσοχή όμως θα πρέπει να δοθεί στο γεγονός ότι το πείραμα αξιοποιείται με διαφορετικό τρόπο στη διδασκαλία της Βιολογίας, απ' ό,τι στη Φυσική και στη Χημεία. Στη Βιολογία τις περισσότερες φορές δεν είναι δυνατό ο μαθητής μέσα από απλά πειράματα να οδηγηθεί στη διατύπωση ενός νόμου, γεγονός που συμβαίνει στη Φυσική και τη Χημεία. Αυτό οφείλεται στο ότι το αντικείμενο μελέτης της Βιολογίας, δηλαδή οι οργανισμοί, εξετάζονται σε διαφορετικά επίπεδα (άτομα - μόρια - οργανίδια - κύτταρα - ιστοί - όργανα - οργανικά συστήματα - οργανισμός - πληθυσμός - βιοκοινότητα - οικοσύστημα) και τα χαρακτηριστικά των ανώτερων επιπέδων δεν μπορούν να ερμηνευτούν πάντα με βάση τα χαρακτηριστικά των κατώτερων επιπέδων. Επίσης, επειδή στη Βιολογία τα πειράματα πολλές φορές γίνονται με ζωντανούς οργανισμούς ή μέρη οργανισμών, που σε καμία περίπτωση δε μπορούν να θεωρηθούν σταθεροί παράγοντες. Ο μαθητής πρέπει να βοηθηθεί να κατανοήσει αυτή την ιδιαιτερότητα, ώστε να δέχεται πιθανά "περίεργα" αποτελέσματα, όχι απορρίπτοντάς τα, αλλά ερευνώντας τα αίτια που οδήγησαν σ' αυτά.
- Η εργασία σε ομάδες. Ενισχύει τη διαδικασία της μάθησης, διευκολύνοντας τις γνωστικές αλληλεπιδράσεις, προσφέροντας ευκαιρίες για ανταλλαγή ιδεών και διατύπωση απόψεων.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Σύμφωνα με το Δ.Ε.Π.Π.Σ. του μαθήματος, στο δημοτικό σχολείο οι μαθητές απέκτησαν σχετικά ικανοποιητικές νοητικές εικόνες του χώρου και έμαθαν να απεικονίζουν και να επεξεργάζονται στοιχεία με γεωγραφικό περιεχόμενο με τη βοήθεια χαρτών, διαγραμμάτων, πινάκων κ.λπ.. Στο γυμνάσιο πρέπει να μάθουν να συνδυάζουν τέτοιου είδους πληροφορίες προκειμένου να προχωρήσουν στην κατανόηση πιο σύνθετων θεμάτων, όπως, για παράδειγμα, το είδος και η πολυπλοκότητα των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των ανθρώπινων ομάδων και των παραγόντων του φυσικού περιβάλλοντος.

Με βάση τα παραπάνω η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να στρέφεται κυρίως γύρω από τα παρακάτω θέματα:

1. Χάρτες (είδη, αξιολογία, προσδιορισμός και χαρακτηρισμός θέσης, προσανατολισμός κ.λπ). Η σημασία των χαρτών για τη γεωγραφική, αλλά και τη γενικότερη, εκπαίδευση είναι πολύ μεγάλη για δύο λόγους: α) γιατί είναι το καλύτερο εργαλείο μελέτης του χώρου και β) γιατί αποτελούν ένα είδος συμβολικής «γλώσσας» κατανοητής από όλους και ικανής να συμπυκνώνει μεγάλο αριθμό πληροφοριών σε μικρό χώρο. Η σημερινή εκπαιδευτική διαδικασία βασίζεται στη μεταβίβαση γνώσεων από γενεά σε γενεά μέσω συμβόλων, επομένως αυτός ο χαρακτήρας των χαρτών πρέπει να προβάλλεται συνεχώς στο σχολείο.
2. Φυσικό Περιβάλλον (ατμόσφαιρα, λιθόσφαιρα, υδρόσφαιρα, βιόσφαιρα). Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί τον «καμβά» πάνω στον οποίο οι ανθρώπινες ομάδες διαμορφώνουν τα δικά τους έργα, αλλάζοντας συνεχώς το τοπίο. Αυτό σημαίνει ότι στο γυμνάσιο η γεωγραφική εκπαίδευση δε θα πρέπει να περιορίζεται σε απλές περιγραφές, αλλά να επεκτείνεται συνεχώς: α) στην έννοια της μεταβολής η οποία είναι θεμελιώδης για τη σχολική Γεωγραφία και β) στη σχέση μεταξύ των επιμέρους παραγόντων του φυσικού περιβάλλοντος και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Είναι προφανές ότι η διδασκαλία, ακόμα και όταν αφορά άλλες περιοχές του κόσμου, θα πρέπει να καταλήγει σε ανάλογα παραδείγματα από τον ελληνικό χώρο.
3. Πληθυσμός και ανθρώπινες δραστηριότητες. Η Γεωγραφία έχει έντονο ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι αναπτύχθηκε ως επιστήμη στην προσπάθεια του ανθρώπου να αντιμετωπίσει την αδιάκοπη πίεση που ασκούν πάνω του ο χώρος και ο χρόνος. Στο πλαίσιο αυτό οι σχέσεις και οι αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των ανθρώπινων ομάδων και του φυσικού περιβάλλοντος παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία εκφάνσεων που, γιαυτόν ακριβώς το λόγο, δεν είναι εύκολο να εξεταστούν σε όλη τους την έκταση. Σύμφωνα με το Δ.Ε.Π.Π.Σ. του μαθήματος οι μαθητές θα πρέπει να προσεγγίσουν κυρίως: α) τα φαινόμενα που συνδέονται με την εξέλιξη του πληθυσμού κάθε περιοχής της Γης β) τα φαινόμενα που συνδέονται με την αξιοποίηση των «διαθέσιμων», δηλαδή των πόρων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κάθε στιγμή ανάλογα με την τεχνολογική, κοινωνική και οικονομική εξέλιξη και γ) τα φαινόμενα που συνδέονται με τη δημιουργία και την ανάπτυξη των πόλεων, των μεγαλύτερων έργων του ανθρώπου στην επιφάνεια της Γης.

ΧΗΜΕΙΑ

Εκτός από τις γενικές αρχές της διδακτικής μεθοδολογίας της Χημείας που αναφέρονται στα Δ.Ε.Π.Π.Σ. και Α.Π.Σ. θεωρούμε ότι ένα πρόγραμμα εισαγωγικής επιμόρφωσης πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα :

1. Εργαστηριακή διδασκαλία της Χημείας.
 - Οργάνωση εργαστηρίου Χημείας.
 - Συγκρότηση ομάδων για την εκτέλεση πειραμάτων στο εργαστήριο της Χημείας.
 - Εκπαίδευση στην εκτέλεση των εργαστηριακών ασκήσεων Χημείας.
 - Αξιολόγηση των μαθητών κατά την εργαστηριακή άσκηση.
2. Χρήση εποπτικού διδακτικού υλικού για τη Χημεία.
3. Εφαρμογή Νέων Τεχνολογιών στη διδασκαλία της Χημείας
 - Κριτήρια για την επιλογή ενός λογισμικού Χημείας.
 - Ένταξη ενός λογισμικού Χημείας στη διδασκαλία του μαθήματος.

1. Αναλυτικά προγράμματα (άξονες, διαθεματικό πλαίσιο σπουδών, νέες προοπτικές για το εκπαιδευτικό μας σύστημα και νέες παιδαγωγικές εφαρμογές).
2. Το προφίλ των μαθητών στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση (δυνατότητες νοητικές, γλωσσικές κ.α, ψυχολογικό δυναμικό των εφήβων, ενδιαφέροντα και τρόποι προσέγγισης, αντιμετώπιση ειδικών περιπτώσεων όπως του υπερκινητικού, του δυσλεκτικού και του εφήβου με υψηλό δείκτη νοημοσύνης, δυνατότητες ένταξης στην ομάδα και κατάλληλες διδακτικές προσεγγίσεις για την καλύτερη ομαδοποίηση, ανάλυση αναγκών του μαθητή, μαθησιακοί τύποι/ τρόποι προσέγγισης της γνώσης, στρατηγικές μάθησης, σταδιακή αυτονόμηση, πολλαπλή νοημοσύνη).
3. Διδακτικές προσεγγίσεις (επικοινωνιακή μέθοδος, ανάπτυξη /βελτίωση δεξιοτήτων: κατανόηση – παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου, σχέδιο μαθήματος [Παρουσίαση – Πρακτική άσκηση – Παραγωγή, Σχέδιο που βασίζεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων, Μοντέλο Δραστηριοτήτων TBL], αρχές δημιουργίας διδακτικού υλικού και όχι ένα και μοναδικό διδακτικό βιβλίο, ανάγκες του συγκεκριμένου μαθητικού πληθυσμού, βιβλιοθήκη τάξης, αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, ομαδοσυνεργατική μέθοδος, projects – βιωματική διδασκαλία, διαφοροποιημένη παιδαγωγική [διαβάθμιση δραστηριοτήτων, δραστηριότητες ανοικτού τύπου, συνθετικές εργασίες], εξατομικευμένη παιδαγωγική – κάλυψη των αναγκών του μαθητή, παραγωγή διδακτικού υλικού ως υλικό τάξης).
4. Διαχείριση τάξης (ρόλοι μαθητή/ δασκάλου, ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, παρώθηση).
5. Αξιολόγηση (ποικίλες μορφές αξιολόγησης [τεστ κατάταξης, διαγνωστικό τεστ, τεστ προόδου, τελικές εξετάσεις] με βαρύτητα στη διαμορφωτική αξιολόγηση και την αυτοαξιολόγηση, στο portfolio, στην αξιολόγηση μέσα στην ομάδα και στην αξιολόγηση προϊόντων ομαδικών εργασιών).
6. Θέματα ειδικού ενδιαφέροντος όπως :
 - Διδασκαλία κατά επίπεδα γνώσεων (Γυμνάσιο) / CEF
 - Γλωσσικές δραστηριότητες και όχι γλωσσικές ασκήσεις
 - Χρήση της μητρικής γλώσσας και ενδυνάμωση της πολυγλωσσίας
 - Projects και τρόποι που προάγουν τη διαθεματική προσέγγιση
 - Χρήση πολυμέσων/ νέων τεχνολογιών για την προώθηση του εγγραμματισμού και της διαθεματικότητας
 - Θεματικές που προάγουν την επικοινωνία μέσω της ξένης γλώσσας
 - Δίκτυα επικοινωνίας με μαθητές άλλων χωρών
 - Ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαιδευτικής μας πολιτικής και προώθηση της πολυπολιτισμικότητας.

Αξιολόγηση των μαθημάτων ξένων γλωσσών

Πέρα από τις μορφές αξιολόγησης (βλέπε Α.Π.Σ. Ξένων Γλωσσών), που αφορούν στην αποτίμηση της προόδου των μαθητών και του βαθμού συμμετοχής τους στην παιδαγωγική πράξη, ο διδάσκων στο τέλος της ωριαίας διδασκαλίας οφείλει να καθοδηγεί τους μαθητές του σε πρακτικές, που βασίζονται σε διαδικασίες αυτοαξιολόγησης (βλ. Portfolio γλωσσών). Ειδικότερα, οι μαθητές με βάση τους στόχους του μαθήματος καλούνται να καταγράψουν τι έχουν μάθει, πως το έχουν μάθει, τι θέλουν ακόμη να μάθουν και ποιες στρατηγικές θα χρησιμοποιήσουν προκειμένου να υλοποιήσουν τις επιδιώξεις τους. Στο πλαίσιο της μικρο-αυτοαξιολόγησης επιτυγχάνεται η ενεργητική εμπλοκή των μαθητών στην πορεία της μάθησης, καλλιεργούνται οι δεξιότητες του «μαθαίνω πως να μαθαίνω» και του «μαθαίνω μέσα από την πράξη», αναπτύσσονται δεξιότητες αυτοβελτίωσης, ενώ παράλληλα ανατροφοδοτείται η διδακτική προσέγγιση, διότι ο εκπαιδευτικός έχει τη δυνατότητα άμεσης βελτιωτικής παρέμβασης στο περιεχόμενο και στη μέθοδο της διδασκαλίας σύμφωνα με τις ανάγκες των μαθητών του.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ (Γ΄ Γυμνασίου) ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ (Β΄ Λυκείου)

Η εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών του κλάδου ΠΕ 13 (Νομικών / Πολιτικών) θα πρέπει να περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τα κατωτέρω:

1. Ενημέρωση για τους σκοπούς (γενικούς και ειδικούς κάθε μαθήματος).
2. Ευαισθητοποίηση σε κοινωνικές και πολιτικές αξίες, όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, η κοινωνική δικαιοσύνη, η αλληλεγγύη, η συμμετοχή, ο διάλογος και η ανοχή του διαφορετικού, ο σεβασμός στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, η καλλιέργεια της ελληνικής και ευρωπαϊκής ταυτότητας.
3. Τα θέματα πρέπει να διδάχτούν με τρόπο ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του μαθήματος, δηλαδή, η ολόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή και ειδικότερα η διαμόρφωση θετικών στάσεων, αξιών και συμπεριφορών. Επισημαίνεται ότι η μάθηση πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ενεργητική διαδικασία, η οποία συντελείται μέσα από μια διαρκή αλληλεπίδραση του μαθητή με το κοινωνικοοικονομικό, πολιτικό και πολιτισμικό του περιβάλλον.
4. Ο προγραμματισμός της διδασκείας ύλης (ετήσιος, εξαμηνιαίος, εβδομαδιαίος και ωριαίος), είναι απαραίτητος, ώστε, αν χρειασθεί, να γίνουν έγκαιρα οι αναγκαίες προσαρμογές. Επιπλέον, η ενημέρωση για το περιεχόμενο και τους σκοπούς του Α.Π.Σ., η γνώση του περιεχομένου του βιβλίου, η εξασφάλιση και η χρήση του αναγκαίου διδακτικού υλικού και εποπτικών μέσων, είναι απαραίτητα για την επίτευξη των διδακτικών στόχων.
5. Ο εκπαιδευτικός, ως επιστήμονας και ψυχοπαιδαγωγός, χρειάζεται να εργάζεται υπεύθυνα και μεθοδικά, να προσεγγίζει το γνωστικό αντικείμενο διαθεματικά, να χρησιμοποιεί βιβλιογραφία και παραδείγματα. Λόγω της «πολιτικής» φύσης των θεμάτων χρειάζεται να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός, αντικειμενικός και «αξιολογικά ουδέτερος».
6. Ενημέρωση για τη χρησιμοποίηση παραδειγμάτων της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής πραγματικότητας.
7. Επισήμανση ότι η Επιστήμη είναι ένα ενιαίο «όλο» και η διάκριση σε γνωστικά αντικείμενα γίνεται απλώς για καλύτερη προσέγγιση. Επομένως, η διασύνδεση της Ιστορίας, της Πολιτικής, της Οικονομίας κ.λπ. κρίνεται απαραίτητη.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η διδασκαλία των Εικαστικών δεν θα πρέπει να έχει γνωσιολογικό χαρακτήρα, αλλά να ενισχύει την κατανόηση θεμάτων τέχνης και να ολοκληρώνει τη δημιουργική πράξη. Το ισχύον Α.Π.Σ. δεν προτείνει στενά καθορισμένη ύλη, αλλά άξονες περιεχομένων που συνδυάζει κατά την κρίση του ο εκπαιδευτικός. Στο πλαίσιο της διαθεματικότητας, κάθε μάθημα του σχολείου που χρειάζεται την “εικόνα”, μπορεί να συνεργαστεί με το μάθημα των Εικαστικών.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Οι στόχοι της μουσικής αγωγής στο γυμνάσιο είναι:

- Να αναπτυχθεί η ακουστική ικανότητα των παιδιών.
- Να καλλιεργηθεί και να αναπτυχθεί η επιθυμία στους μαθητές να τραγουδούν με ευχαρίστηση και με τονική ακρίβεια.
- Να μάθουν σύμβολα της μουσικής και να τα χρησιμοποιούν για αναπαραγωγή και δημιουργία μουσικής.

- Να καλλιεργηθεί και να αναπτυχθεί, στο μέτρο του δυνατού για κάθε μαθητή, η ικανότητα αναπαραγωγής (εκτέλεσης) και δημιουργίας (σύνθεσης) μουσικής (με τη φωνή, με αυτοσχέδια όργανα, με παραδοσιακά όργανα, με κίνηση κτλ.) με σκοπό την προσωπική ικανοποίηση και την επικοινωνία με άλλους.
- Να γνωρίσουν και να κατανοήσουν τα βασικά στοιχεία και έννοιες της θεωρίας, της μορφολογίας και της ιστορίας της μουσικής.
- Να απολαμβάνουν, να εκτιμούν και να αποδέχονται την καλή μουσική και να επιδιώκουν να την ακούν.
- Να γνωρίσουν τις παλαιότερες συνιστώσες της νεοελληνικής εθνικής μουσικής παράδοσης (το δημοτικό τραγούδι και το βυζαντινό εκκλησιαστικό μέλος) και να καλλιεργηθεί η αγάπη τους προς αυτές.
- Να εκτιμούν τη μουσική κληρονομιά άλλων λαών.
- Να καλλιεργήσουν την ικανότητά τους να αξιολογούν και να επιλέγουν συνθέσεις της λαϊκής και ελαφράς μουσικής.
- Να αναπτύξουν τις ατομικές τους μουσικές ικανότητες.
- Να συνδέσουν τη μουσική με τις άλλες τέχνες και τα άλλα γνωστικά αντικείμενα του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών.
- Να χρησιμοποιούν τη μουσική για να αναπτύσσουν πνεύμα ομαδικότητας, συνεργασίας, ευθύνης, πειθαρχίας και επικοινωνίας.
- Να γνωρίσουν, να εξοικειωθούν και να χρησιμοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία για θέματα μουσικής.

1^{ΟΣ} ΑΞΟΝΑΣ : ΕΚΤΕΛΕΣΗ

ΕΠΙΠΕΔΑ	ΣΤΟΧΟΙ
(Γυμνάσιο)	<p>Εκτελούν μια σειρά μουσικών ειδών, ερμηνεύοντας μια ποικιλία μουσικών συμβόλων.</p> <p>Τραγουδούν και να παίζουν σε ομάδες ένα πιο απαιτητικό ρεπερτόριο και να εκτελούν ένα μέρος ανεξάρτητα από άλλες ομάδες.</p> <p>Τραγουδούν ή να παίζουν ένα σύντομο σολιστικό μέρος.</p>
	<p>Σχεδιάζουν, παρουσιάζουν και να αξιολογούν τις εκτελέσεις τους.</p> <p>Για την γενική καλλιέργεια της αίσθησης της ακοής: να αναγνωρίζουν και να ταυτίζουν τους ήχους της φύσης, του αστικού και εργασιακού περιβάλλοντος, της φωνής ζώων και των γνωρισμάτων τους και δραστηριότητες γι' αυτό τον σκοπό. Ενδεικτικές δραστηριότητες: συλλογή ήχων (μέσω μαγνητοφώνου ή άλλου μέσου ηχογράφησης) από το περιβάλλον και ταξινόμησή τους με βάση διάφορα γνωρίσματα (ένταση, πηγή προέλευσης). Ανάλογα με τα διατιθέμενα τεχνικά μέσα: πειραματικές-πρακτικές εργασίες κατά την συλλογή και ταξινόμηση ήχων του περιβάλλοντος με σκοπό μεγαλύτερη διαφοροποίηση κριτηρίων ταξινόμησης, επισήμανση προβλημάτων στην ηχογράφηση, επεξεργασία. Αναγνώριση ήχων ως σημάτων για κάτι. Σύνδεση αυτών των δραστηριοτήτων με γνώσεις για την φυσιολογία της ακοής και με ανάπτυξη προβληματισμού για την ηχορύπανση (Περιβαλλοντική εκπαίδευση).</p>

2^{ος} ΑΞΟΝΑΣ : ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

(Γυμνάσιο)	<p>Αυτοσχεδιάζουν, συνθέτουν και διασκευάζουν στα πλαίσια της ομάδας ή ατομικά και σε μια ποικιλία μορφών δείχνοντας ότι κατανοούν την απλή αρμονία και πολυφωνία (τις σημειώνουν με κατάλληλη σημειογραφία).</p> <p>Αξιολογούν και να αναθεωρούν τις συνθέσεις τους και να χρησιμοποιούν την κατάλληλη σημειογραφία για την επόμενη εκτέλεση.</p>
-------------	--

3^{ος} ΑΞΟΝΑΣ : ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

(Γυμνάσιο)	<p>Αναγνωρίζουν και διακρίνουν τα μουσικά στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων και εκτενών ρυθμικών και μελωδικών σχημάτων, μέσα από ευρύ φάσμα φωνητικής και οργανικής μουσικής.</p> <p>Δείχνουν (παρουσιάζουν) γνώση της μουσικής που έχουν ακούσει μέσα από μια γκάμα μουσικών παραδόσεων διαφορετικών εποχών και περιοχών και κάποιων σημειογραφικών στοιχείων με τα οποία έγινε η ηχογράφιση.</p>
-------------	---

Στη συνέχεια παραθέτουμε συνοπτικό πίνακα των αντικειμενικών στόχων των επιμέρους επιπέδων όλων των αξόνων

<p>Επίπεδο 1</p> <p>Οι μαθητές αναγνωρίζουν και εξερευνούν πώς παράγονται και αλλάζουν οι ήχοι. Χρησιμοποιούν τη φωνή τους με διαφορετικούς τρόπους όπως με ομιλία, τραγούδι, εκκλησιαστικούς ύμνους και εκτελούν γνωρίζοντας ότι τους παρακολουθεί κοινό. Επαναλαμβάνουν σύντομα ρυθμικά και μελωδικά πρότυπα και δημιουργούν και επιλέγουν τα κατάλληλα εκείνα πρότυπα σε απάντηση της ερώτησης –πρότυπο. Ανταποκρίνονται σε διαφορετικές διαθέσεις στη μουσική και αναγνωρίζουν διακριτές αλλαγές στους ήχους, καταλαβαίνουν απλά επαναλαμβανόμενα πρότυπα και λαμβάνουν υπόψη μουσικές οδηγίες.</p>
<p>Επίπεδο 2</p> <p>Οι μαθητές αναγνωρίζουν και εξερευνούν πώς μπορούν να οργανωθούν οι ήχοι. Τραγουδούν με κάποια αίσθηση του σχήματος της μελωδίας και εκτελούν απλά πρότυπα και συνοδείες κρατώντας ένα σταθερό ρυθμό. Επιλέγουν προσεκτικά και οργανώνουν ήχους μέσα σε απλές δομές όπως αρχή, μέση, τέλος, ανταποκρινόμενοι σε δεδομένα σημεία αφητηρίας. Παρουσιάζουν ήχους με σύμβολα και αναγνωρίζουν πώς τα μουσικά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να δημιουργήσουν διαφορετικές διαθέσεις και αποτελέσματα, αξιολογώντας και βελτιώνοντας τη δουλειά τους.</p>

Επίπεδο 3

Οι μαθητές αναγνωρίζουν και εξερευνούν τους τρόπους με τους οποίους οι ήχοι μπορούν να συνδυαστούν και να χρησιμοποιηθούν εκφραστικά. Τραγουδούν στο σωστό τόνο με εκφραστικότητα και εκτελούν ρυθμικά απλά μέρη που χρησιμοποιούν μία περιορισμένη έκταση φθόγγων. Αυτοσχεδιάζουν επαναλαμβανόμενα πρότυπα και συνδυάζουν αρκετά επίπεδα ήχου λαμβάνοντας υπόψη το αποτέλεσμα του συνδυασμού αυτών των ήχων. Αναγνωρίζουν πώς τα διαφορετικά μουσικά στοιχεία συνδυάζονται και χρησιμοποιούνται εκφραστικά και κάνουν βελτιώσεις στη δουλειά τους, σχολιάζοντας το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Επίπεδο 4

Οι μαθητές αναγνωρίζουν και εξερευνούν τη σχέση μεταξύ ήχων και πώς η μουσική αντανακλά διαφορετικές προθέσεις. Όταν εκτελούν με το αυτί και από απλές σημειογραφίες, διατηρούν το δικό τους μέρος λαμβάνοντας υπόψη πώς τα διαφορετικά μέρη ταιριάζουν και την ανάγκη να επιτευχθεί ένα συνολικό αποτέλεσμα. Δημιουργούν αυτοσχεδιάζοντας μελωδικές και ρυθμικές φράσεις ως μέρος ομαδικής εκτέλεσης και συνθέτουν αναπτύσσοντας ιδέες μέσα σε μουσικές δομές. Περιγράφουν, συγκρίνουν και εκτιμούν διαφορετικά είδη μουσικής χρησιμοποιώντας ένα κατάλληλο μουσικό λεξιλόγιο. Προτείνουν βελτιώσεις στη δουλειά τη δική τους και των άλλων, κάνοντας σχόλια για το πώς έχει επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

Επίπεδο 5

Οι μαθητές αναγνωρίζουν και εξερευνούν μουσικά στοιχεία (κατηγορίες) και πώς η μουσική αντανακλά το χρόνο και τον τόπο. Εκτελούν σημαντικά μέρη από μνήμης και από σημειογραφίες γνωρίζοντας τη δική τους συνεισφορά, όπως το να οδηγούν τους άλλους, το να αναλαμβάνουν ένα μέρος σόλο ή να παρέχουν ρυθμική υποστήριξη. Αυτοσχεδιάζουν μελωδικό και ρυθμικό υλικό μέσα σε δεδομένες δομές, χρησιμοποιούν μια ποικιλία σημειογραφίας και συνθέτουν μουσική για διαφορετικές περιπτώσεις χρησιμοποιώντας κατάλληλα μουσικά στοιχεία όπως μελωδία, ρυθμό, συγχορδίες, και φόρμες. Αναλύουν και συγκρίνουν μουσικά σχήματα. Εκτιμούν πώς τόπος, η περίπτωση και ο σκοπός επηρεάζουν τον τρόπο που δημιουργείται, εκτελείται και ακούγεται η μουσική. Εκλεπτύνουν και βελτιώνουν τη δουλειά τους.

Επίπεδο 6

Οι μαθητές αναγνωρίζουν και εξερευνούν τις διαφορετικές διαδικασίες και τα περιεχόμενα των επιλεγμένων μουσικών ειδών. Επιλέγουν και κάνουν χρήση του τέμπο, της δυναμικής, της εκφραστικότητας και του ηχοχρώματος. Κάνουν λεπτές προσαρμογές για να ταιριάζει το μέρος τους μέσα σε ομαδική εκτέλεση. Αυτοσχεδιάζουν και συνθέτουν σε διαφορετικά είδη, χρησιμοποιώντας αρμονικά και μη αρμονικά τεχνάσματα, όπου χρειάζεται, διατηρώντας και αναπτύσσοντας τις μουσικές ιδέες και πετυχαίνοντας διαφορετικά επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Χρησιμοποιούν σχετικά σημειογραφικά συστήματα, για να σχεδιάσουν, αναθεωρήσουν και εκλεπτύνουν το υλικό. Αναλύουν, συγκρίνουν και εκτιμούν πώς η μουσική αντανακλά το περιβάλλον μέσα στο οποίο δημιουργείται, εκτελείται και ακούγεται. Βελτιώνουν τη δουλειά τους και τη δουλειά των άλλων, ανάλογα με το επιλεγμένο είδος.

Επίπεδο 7

Οι μαθητές διακρίνουν και εξερευνούν μουσικές φόρμες και επιδράσεις σε επιλεγμένα, είδη και παραδόσεις. Εκτελούν με διαφορετικούς τρόπους, συμβάλλοντας στην ομαδική εκτέλεση και χρησιμοποιώντας σχετικές σημειογραφίες. Δημιουργούν συνθέσεις με συνοχή και προσαρμόζουν, αυτοσχεδιάζουν, αναπτύσσουν, επεκτείνουν και απορρίπτουν μουσικές ιδέες μέσα σε δεδομένες μουσικές δομές, φόρμες και παραδόσεις. Αξιολογούν τη χρήση

μουσικών κανόνων και άλλων χαρακτηριστικών και το πώς διαφορετικά περιβάλλοντα αντανακλώνται στο είδος της δουλειάς τους και της δουλειάς των άλλων.

Επίπεδο 8

Οι μαθητές διακρίνουν και εκμεταλλεύονται τα χαρακτηριστικά και την εκφραστική δύναμη των επιλεγμένων μουσικών πηγών, ειδών και παραδόσεων. Εκτελούν, αυτοσχεδιάζουν και συνθέτουν εκτεταμένες συνθέσεις με κάποια αίσθηση διεύθυνσης και σχήματος, στα πλαίσια μελωδικών και ρυθμικών φράσεων αλλά και ολοκλήρωσης της φόρμας. Εξερευνούν διαφορετικά μουσικά είδη, και παραδόσεις, δουλεύοντας με το αυτί, κάνοντας σωστή χρήση της κατάλληλης σημειογραφίας. Διακρίνουν ανάμεσα σε μουσικά είδη, και παραδόσεις, σχολιάζοντας τη σχέση ανάμεσα στη μουσική και στο πολιτιστικό της περιεχόμενο κάνοντας κρίσεις και δικαιολογώντας αυτές τους τις κρίσεις.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Στο μάθημα αυτό οι επιμορφωτές θα πρέπει να δώσουν έμφαση στα ακόλουθα σημεία:

- Εισαγωγή. Οι ραγδαίες τεχνολογικές μεταβολές. Η προετοιμασία των μαθητών για έναν «τεχνολογικό κόσμο». Η ανάγκη για τεχνολογική εκπαίδευση όλων των πολιτών-μαθητών. Σχεδίαση προγραμμάτων. Προγράμματα τεχνολογικής εκπαίδευσης στα πλαίσια της γενικής εκπαίδευσης. Διάκριση τεχνολογικής εκπαίδευσης στα πλαίσια της γενικής εκπαίδευσης και τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σύνδεση με τις συμφωνίες που έχουν υπογραφεί στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμφωνία της Λισσαβόνας.
- Το πρόγραμμα Maryland Plan που έχει υιοθετηθεί και εφαρμόζεται στο Ελληνικό σχολείο. Η μέθοδος της ατομικής εργασίας για την Α΄ γυμνασίου, η μέθοδος της ομαδικής εργασίας για την Β΄ γυμνασίου, η μέθοδος «Έρευνα και Πειραματισμός» για την Α΄ ενιαίου λυκείου, συμβατές με το αντίστοιχο αναπτυξιακό επίπεδο των μαθητών. Αξιοποίηση του δικτύου Internet για συλλογή πληροφοριών.
- Εκπαιδευτικά στοιχεία που αξιοποιούνται στις μεθόδους που εφαρμόζονται (θεωρίες μαθήσεως, φιλοσοφικά στοιχεία, ανάγκες για ομαλή ανάπτυξη του ατόμου, ατομικές διαφορές, κοινωνικά – οικονομικά στοιχεία της σύγχρονης εποχής, οργάνωση σεμιναρίων, πραγματοποίηση εκπαιδευτικών επισκέψεων για συλλογή πληροφοριών κ.λπ.).
- Οργάνωση και λειτουργία εργαστηρίου, τήρηση κανονισμών ασφαλείας .
- Ο ρόλος του καθηγητή του μαθήματος της Τεχνολογίας.
- Η αξιολόγηση στο μάθημα της Τεχνολογίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ Τ.Ε.Ε.

Στη διδακτική των μαθημάτων δίνεται έμφαση στις ενεργητικές–βιωματικές μεθόδους μάθησης, στις συμμετοχικές και ομαδικές εργασίες, ώστε να συμμετέχουν και οι «αδύνατοι» μαθητές. Ενθαρρύνονται, επίσης, όλοι να συμμετέχουν σε κατασκευές έργων, όπου οι ίδιοι σχεδιάζουν, αυτενεργούν, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και ευθύνες, κατασκευάζουν, αναζητούν τη γνώση και πέρα από το σχολικό περιβάλλον και παρουσιάζουν το έργο τους. Με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνουν θετική στάση απέναντι στο σχολείο και τη γνώση γενικότερα.

Οι επιλογές των διδακτικών μεθόδων έχουν άμεση σχέση με τη μορφή και το περιεχόμενο του γνωστικού αντικειμένου. Στην Τ.Ε.Ε. τα περισσότερα μαθήματα ειδικότητας έχουν, όπως είναι φυσικό, στο σύνολό τους ή κατά το μεγαλύτερο μέρος τους, «εργαστηριακό» χαρακτήρα, με σκοπό να οδηγήσουν τους μαθητές στην απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων.

Ο ουσιαστικότερος σκοπός, λοιπόν, των εργαστηριακών μαθημάτων (Ε) είναι κυρίως η ανάπτυξη δεξιοτήτων αισθησιοκινητικού (ψυχοκινητικού) χαρακτήρα, οι οποίες έχουν ως

υπόβαθρο τις αναγκαίες θεωρητικές γνώσεις και ταυτόχρονα αξιοποιούν τις συναισθηματικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Στην ίδια «κατηγορία», τηρουμένων των αναλογιών, θεωρούμε ότι ανήκουν και τα μαθήματα σχεδιαστικού περιεχομένου, δηλαδή τα Σχέδια (Σ), στα οποία είναι απαραίτητη η ανάπτυξη πρόσθετων δεξιοτήτων που έχουν σχέση με την αντίληψη και απεικόνιση – παράσταση του χώρου.

Ως προς τα μικτά μαθήματα (Θ+Ε και Θ+Σ), εκείνα δηλαδή που αποτελούνται από θεωρητικό και εργαστηριακό ή σχεδιαστικό μέρος, χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να διατηρηθεί η ενότητα σκοπών και στόχων, αφού με τα υπάρχοντα δεδομένα η διεξαγωγή τους μπορεί να στηρίζεται σε περισσότερους από έναν εκπαιδευτικούς, χωρίς να υπάρχει η δυνατότητα άμεσης επικοινωνίας μεταξύ τους ή και ταυτόχρονης παρουσίας τους στην τάξη. Σε κάθε περίπτωση επιδιώκεται και εδώ η ανάπτυξη και υποστήριξη δεξιοτήτων με έμφαση στην αντιμετώπιση των εργαστηριακών ή σχεδιαστικών ασκήσεων.

Τέλος και τα απλά θεωρητικά μαθήματα ειδικότητας (Θ) θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι αποβλέπουν στην υποστήριξη των δεξιοτήτων αυτών και τελικά στην ολοκλήρωση και διαμόρφωση του αντίστοιχου επαγγελματικού προφίλ.

Επισημαίνεται ότι κατά τη διδακτική πράξη στα εργαστηριακά μαθήματα, στα μαθήματα σχεδίου καθώς και στα αντίστοιχα μέρη των μικτών μαθημάτων, ιδιαίτερη σημασία έχουν τα ακόλουθα :

- Η οργάνωση της διαδικασίας.
- Η επίδειξη εκτέλεσης κάθε άσκησης τόσο στο σύνολό της, όσο και κατά στάδια.
- Η παροχή φύλλων έργου (με επαρκείς οδηγίες) και φύλλων πληροφοριών.
- Η εκτέλεση της εργασίας από τους μαθητές επίσης κατά στάδια.
- Η παρακολούθηση και υποστήριξη της εργασίας των μαθητών.
- Η προσεκτική οργάνωση και πραγματοποίηση εκπαιδευτικών επισκέψεων σε χώρους επαγγελματικής δραστηριότητας με συγκεκριμένους διδακτικούς στόχους.

Στα θεωρητικά μαθήματα ειδικότητας ακολουθούμε τις αρχές της γενικής διδακτικής με έμφαση στη χρήση επαρκούς εποπτικού υλικού (π.χ. δομικών υλικών, κατασκευών μικρής κλίμακας, σχεδίων, μακετών για τον Τομέα Κατασκευών, υλικών εκτύπωσης ή συντήρησης ή άλλων κατασκευαστικών υλικών για τον Τομέα Εφαρμοσμένων Τεχνών κ.ο.κ.).

Ειδικά για τους εκπαιδευτικούς των κλάδων Π.Ε. 18.02 (Διοίκησης Επιχειρήσεων) και Π.Ε. 18.35 (Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων) επισημαίνεται ότι κατά τη διδασκαλία τους χρειάζεται να συμπληρώνεται το θεωρητικό μέρος των μαθημάτων τους με αντίστοιχες πρακτικές ασκήσεις και εφαρμογές.

Τέλος, ιδιαίτερη αξία έχει η εκπόνηση από τους μαθητές συνθετικών – δημιουργικών εργασιών, π.χ. στο πλαίσιο των μαθημάτων ειδικότητας, πράγμα που προβλέπεται άλλωστε και από τις ισχύουσες διατάξεις.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τα οικονομικά μαθήματα στο Λύκειο [Αρχές Οικονομίας Α΄ τάξη Ε.Λ., Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών Γ΄ τάξη Ε.Λ. τεχνολογικής κατεύθυνσης, Αρχές Οικονομικής Θεωρίας Γ΄ τάξη Ε.Λ. (Μάθημα επιλογής, Πανελλαδικά εξεταζόμενο), Αρχές Λογιστικής Γ΄ τάξη Ε.Λ. (Μάθημα επιλογής)], είναι θεωρητικά μαθήματα και τα δύο από αυτά (Αρχές Οικονομικής Θεωρίας Γ΄ τάξη Ε.Λ. και Αρχές Λογιστικής Γ΄ τάξη Ε.Λ.), έχουν εφαρμογές και οικονομικές ασκήσεις.

Ενδεικτικές αρχές διδακτικής είναι :

- Η χρήση επαρκούς εποπτικού υλικού (βιντεοταινίες, π.χ. «Η Οργάνωση και η Λειτουργία της Επιχείρησης», «Το Χρήμα και οι Τράπεζες»), που έχουν εκδοθεί από το Π.Ι.
- Η αξιοποίηση υλικού από τον τύπο, έντυπου υλικού από οικονομικούς φορείς και επιχειρήσεις κ.ά.

- Η αξιοποίηση σύγχρονων λογισμικών πακέτων.
- Η διοργάνωση επισκέψεων σε οικονομικούς φορείς και επιχειρήσεις.
- Η διοργάνωση επισκέψεων στελεχών επιχειρήσεων στο χώρο του σχολείου κ.ά.
- Η αξιοποίηση της βιωματικής, της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, της τεχνικής του καταγισμού ιδεών και της χρήσης σχεδίων εργασίας.
- Η διασύνδεση με τη σύγχρονη οικονομική και επιχειρησιακή πραγματικότητα.

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Η εισαγωγική επιμόρφωση των Κοινωνιολόγων θα πρέπει να περιλαμβάνει τα παρακάτω:

1. Ενημέρωση για τις τελευταίες εξελίξεις στις θεωρίες και μεθοδολογίες της Κοινωνιολογίας.
2. Πληροφορίες σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος (π.χ. ΥΠ.Ε.Π.Θ., Π.Ι., Α.Π.Σ., Διευθύνσεις / Γραφεία, Σχολική Μονάδα, αντικείμενα διδασκαλίας των κοινωνιολόγων κ.λπ.).
3. Οδηγίες για την παρακολούθηση της επικαιρότητας και τη δημιουργία προσωπικού φακέλου εποπτικού υλικού.
4. Ενημέρωση για τις εξωδιδασκτικές / ενδοσχολικές δραστηριότητες (π. χ. προγράμματα αγωγής υγείας, κινητικότητας κ.λπ.).
5. Παιδαγωγικές / διδακτικές προσεγγίσεις των κοινωνικών επιστημών.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Η εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών Φυσικής Αγωγής πρέπει να επικεντρωθεί στα ακόλουθα θεωρητικά και πρακτικά θέματα:

1. Προγραμματισμός Φυσικής Αγωγής.
2. Θέματα γενικής διδακτικής.
3. Βαθμολογία στη Φυσική Αγωγή.
4. Ενημέρωση για τα σχολικά πρωταθλήματα.
5. Ελληνικοί Παραδοσιακοί χοροί.

Δ. ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΤΟΝΤΑΙ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Τόσο στην Π/θμια όσο και στην Δ/θμια Εκπαίδευση φοιτούν μαθητές είτε με αδιάγνωστα προβλήματα είτε με ήπια προβλήματα μάθησης, τα οποία δεν εντάσσονται στην Ειδική Εκπ/ση. Όμως τα προβλήματα αυτά τους οδηγούν στη σχολική αποτυχία. Για να τα αντιμετωπίσουν οι Εκπαιδευτικοί απαιτείται η ευαισθητοποίησή τους σε προβλήματα σχολικής μάθησης που σχετίζονται με διαταραχές του λόγου, ψυχοκινητικά ή κοινωνικά και συναισθηματικά προβλήματα.

Προτείνουμε:

- α) για μεν την Π/θμια Εκπαίδευση οι δάσκαλοι να επιμορφωθούν σε θέματα μαθησιακών δυσκολιών, διαταραχών λόγου και προβλημάτων συμπεριφοράς,
- β) για δε τη Δ/θμια Εκπαίδευση οι καθηγητές να επιμορφωθούν σε θέματα που αφορούν μαθησιακές δυσκολίες, συναισθηματικές διαταραχές και ψυχοκοινωνικά προβλήματα.

Επειδή τα θέματα που άπτονται της Ειδικής Αγωγής είναι πάρα πολλά και δεν είναι δυνατή η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε όλα τα θέματα, αλλά επίσης δεν περιορίζονται σε θέματα που αφορούν τις μαθησιακές δυσκολίες, προτείνουμε να διευρυνθεί η ισχύουσα θεματολογία επιμόρφωσης για όλους τους εκπαιδευτικούς ως εξής:

- Γενική και εισαγωγική παρουσίαση των εκπαιδευτικών χαρακτηριστικών όλων των εκπαιδευτικών αναγκών και των κατηγοριών αναπηρίας.
- Παρουσίαση των εκπαιδευτικών δομών της χώρας, όπως ΚΔΑΥ, ΣΜΕΑ, και τμήματα ένταξης. Εναλλακτικές δομές εκπαίδευσης, όπως ΕΕΕΕΚ και ΤΕΕ Α΄ και Β΄ βαθμίδας.

Για τον σκοπό της παραπάνω διευρυμένης επιμόρφωσης είναι αναγκαίο να δοθεί στους εκπαιδευτικούς μια περιληπτική παρουσίαση των πρόσφατων νομοθετικών διατάξεων (Ν2817/200), σημειώσεις γενικού περιεχομένου (οποιοδήποτε γενικό εγχειρίδιο ειδικής αγωγής είναι κατάλληλο), ενημερωμένοι κατάλογοι φορέων ειδικής αγωγής (από την Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής) με πληροφορίες επαφών και τα αναλυτικά Προγράμματα ειδικής αγωγής (στον κόμβο του ΠΙ) όπως και εξειδικευμένες, ανά περιφέρεια, πληροφορίες και πηγές πληροφόρησης.

Ε. ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η θεσμοθέτηση μέτρων για την επίσημη ένταξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε.) στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας έγινε με το νόμο 1892/90 για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και ένα χρόνο αργότερα έγινε το ίδιο και στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση με σχετική εγκύκλιο. Σκοπός της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, όπως ορίζεται με το νόμο, είναι «...να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές / μαθήτριες τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον του, να ευαισθητοποιηθούν για τα προβλήματα που συνδέονται με αυτό και να δραστηριοποιηθούν με ειδικά προγράμματα, ώστε να συμβάλλουν στη γενικότερη προσπάθεια αντιμετώπισής τους». Η επίτευξη του σκοπού της Π.Ε. απαιτεί να δοθεί έμφαση στην εκπαιδευτική διαδικασία, η οποία θα εξασφαλίζει την αποσαφήνιση εννοιών και τη διαμόρφωση αξιών, στάσεων και συμπεριφορών θετικών για το περιβάλλον (φυσικό και κοινωνικό).

Η θεματολογία της Π.Ε. πηγάζει από την αναγκαιότητα προστασίας του περιβάλλοντος (φυσικού και κοινωνικού), με την προβολή κρίσιμων θεμάτων σύμφωνα με τις τοπικές, εθνικές και παγκόσμιες προτεραιότητες, όπως αυτές διατυπώθηκαν σε Συνόδους κορυφής για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (προστασία της ατμόσφαιρας, κλιματικές αλλαγές, νερό, έδαφος, ενέργεια, δάση, βιοποικιλότητα, διαχείριση απορριμμάτων, ανθρώπινες δραστηριότητες, ανθρώπινες σχέσεις και αξίες).

Οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις, οι οποίες εφαρμόζονται στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, βασίζονται σε ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης. Ανάλογα με το θέμα, εφαρμόζονται η επίλυση προβλήματος (problem solving) και η μέθοδος σχεδίων εργασίας (project method), η μελέτη πεδίου και η μελέτη περίπτωσης, οι οποίες μπορούν να εμπλουτιστούν και με άλλες ενέργειες, όπως η εποικοδομητική προσέγγιση, ο καταγισμός ιδεών, η χαρτογράφηση εννοιών, η αντιπαράθεση απόψεων, το παιχνίδι ρόλων, τα παιχνίδια προσομοίωσης, η μέθοδος έρευνας με την υποβολή ερωτήσεων, η πειραματική μέθοδος και η επισκόπηση απόψεων / σφυγμομέτρηση.

Στις δύο βαθμίδες, Π/θμιας και Δ/θμιας Εκπαίδευσης, η θεματολογία και οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις είναι κοινές.

ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ

Η Ευέλικτη Ζώνη καινοτόμων δράσεων σε δημοτικό και γυμνάσιο είναι ένα πρόγραμμα, το οποίο εφαρμόζεται πιλοτικά εντός Ωρολογίου Προγράμματος, βασίζεται στη διαθεματική προσέγγιση της γνώσης και ενισχύει τη δημιουργική και διερευνητική μάθηση μέσα από την ανάπτυξη σχεδίων εργασίας και ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας.

ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ

Η Αγωγή Υγείας είναι μία καινοτόμος δράση η οποία έχει σκοπό την προάσπιση βελτίωση και προαγωγή της ψυχικής σωματικής και κοινωνικής υγείας των μαθητών / μαθητριών, αφενός με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και της κριτικής των σκέψης και αφετέρου με την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντός τους.

Τα προγράμματα Αγωγής Υγείας υλοποιούνται με βάση την βιωματική / ενεργητική μάθηση. Με την εισαγωγική επιμόρφωση στην Αγωγή Υγείας ευαισθητοποιούμε τους επιμορφούμενους, ώστε να είναι ικανοί να διαχειρίζονται τα προγράμματα αυτά.

Οι βασικοί άξονες του επιμορφωτικού προγράμματος είναι:

1. Εισαγωγικό σεμινάριο στην βιωματική μάθηση.
2. Σχεδιασμός προγραμμάτων Αγωγής Υγείας.
3. Η διαθεματικότητα της Αγωγής Υγείας στα προγράμματα σπουδών.
4. Αξιολόγηση των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας.

Στη σύνταξη του κειμένου συνέβαλαν η Ομάδα Έργου για την Εισαγωγική Επιμόρφωση του Π.Ι., οι Σύμβουλοι και Πάρεδροι του Π.Ι., οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τα μαθήματα ειδικότητας κάθε βαθμίδας, με την εποπτεία και καθοδήγηση της υπεύθυνης του Έργου για την Εισαγωγική Επιμόρφωση Καθηγήτριας Ε. Μακρή – Μπότσαρη, Προέδρου του Τμήματος Αξιολόγησης και Επιμόρφωσης του Π.Ι.